

# Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks, in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachtoorij aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den kapitein VAN RIJNEVELD, van de rijdende artillerie, te Breda, met het opschrift: voor den Militairen Spectator.

## Merkwaardige Terugtocht

VAN

### PISANG OP AGAM.

Episode uit den aanvang van den Bonjolschen opstand van 1833.

Onder de vele krijgsverrigtingen en feiten der Nederlandsche troepen in onze Overzeesche gewesten, is er eene die langdurig de aandacht der Oost-Indische bevolking getrokken heeft, en die onkreukbare regten had en steeds zal blijven behouden op de bewondering van elken krijgsman. In de rij der kleine oorlogsvoorvallen en der merkwaardige partij-gangers-terugtochten, zal zij ook eene eerste rang-orde mogen innemen, terwijl zij als een leerrijk voorbeeld van vastberadenheid, beleid en volhardenden moed, in onze nationale krijgsgeschiedenis eene uitstekende plaats kan bekleeden.

Meermalen waren wij aangezocht om het onderhavige feit te schetsen en in onze kolommen op te nemen, terwijl men bereidwillig aanbod, de bijzonderheden van den bedoelden avontuurlijken terugtocht ter onzer beschikking te stellen. Vleijend was het voor den man, die daarbij de eerste en voornaamste rol vervuld heeft, namelijk voor den luitenant-kolonel *Vermeulen Krieger*, en even vereerend voor de andere officieren, op dat oogenblik onder de bevelen van den genoemden verdienstelijken hoofd-officier, dat de bedoelde aanzoeken aan ons gerigt werden door officieren die geheel vreemd waren aan dat feit. De kapitein van den generalen staf van het O. I. leger, *Lange*, had zelf, nog meer dan anderen, door een mondeling gedaan verhaal, ons verlangen opgewekt om de bijzonderheden dezer gebeurtenissen te kennen, die, zoo het scheen, ons eenig meerder licht zouden kunnen geven, omtrent het begin van den strijd, welke Sumatra zoolang geteisterd heeft. Meermalen hadden wij ons tot den luit'-kolonel *Vermeulen Krieger* gewend, ter inzage zijner aantekeningen; doch zijne bescheidenheid was altijd een hinderpaal die niet

ligt te overwinnen was. Toen wij nu kortelings de laatste jaren van den Bonjolschen kamp geschetst hadden, kwamen wij nogmaals op ons verzoek terug, en dit, gevoegd bij de aanzoeken van vele andere officieren, werd met dien uitslag bekroond, dat genoemde hoofd-officier ons zijn dagboek, met eene menigte andere bescheiden ter hand stelde, om daarvan het beoogde gebruik te maken. Wij zagen ons alzoo in staat, om uit de relazen van verschillende personen, daarvan een beknopt verhaal zamen te stellen, en hiermede weder eene bijdrage tot de Vaderlandsche krijgsgeschiedenis te kunnen leveren.

In de maand Junij van het jaar 1832, werd de luit'-kolonel *Vermeulen Krieger* met zijn onderhebbend bataillon ligte infanterie n°. 1 (sterk 27 officieren en 844 onder-officieren en manschappen) van het O. I. leger, van Java naar de westkust van Sumatra gezonden, om aandeel te nemen aan de operatiën, welke tegen eenige ons vijandige gewesten gerigt werden. De bedoelde operatiën werden aanvankelijk door eenen goeden uitslag bekroond, aangezien reeds op den 22<sup>sten</sup> Julij het district Lintow, den 29<sup>sten</sup> Julij Bockiet Kaman (in Agam) den 10<sup>den</sup> September de XII kotta's en den 10<sup>den</sup> October van datzelfde jaar eenige versterkte liniën van Tanjong Alem, Broela enz., werden veroverd. Gelijkijdig hadden de uitgebreide landen van Bonjol, Rau en de L kotta's zich vrijwillig aan het Nederlandsche gouvernement onderworpen, terwijl er onderhandelingen waren aangeknoopt met de hoofden der Batta-landen.

Op den 20<sup>sten</sup> December werd de luit'-kolonel *Vermeulen Krieger* door den toenmaligen resident en militairen kommandant, den luit'-kolonel *Elout*, benoemd tot waarnemend civiel en militairen kommandant van de Padangsche bovenlanden, — eene taak die evenveel beleid als moed en locale kennis vorderde, en die in dat, als ook in alle andere opzichten, aan geen betere handen konden toevertrouwd worden. Kort na de aanvaarding van deze gewigtige betrekking, namelijk den 3<sup>den</sup> Januarij 1833, ontving genoemde luit'-kolonel het be-

rigt, dat twee jagers van zijn bataillon (*Kirs en Lieberich*) op den weg tusschen de kampong Pisang en de XII kotta's, door de koelies overvallen en op eene wreedaardige wijze waren vermoord geworden. Deze jagers behoorden tot den bij Bonjol gestationeerden communicatie-post (ter sterkte van 2 sergeanten, 3 korporaa's en 36 Europesche soldaten, benevens eenige inlandsche soldaten van den Ala Bassa, allen onder het bevel van den 2<sup>den</sup> luitenant *de Wauthier*), van waar zij den 29<sup>sten</sup> December waren uitgezonden naar het fort Biero (district Agam) ter afhaling van arak, rijst en zout. Zulke fourageringen hadden eenmaal 's maands plaats, bij welke gelegenheden al de dienst- en bijzondere brieven door de fouragerende manschappen naar het hoofdkwartier (fort van der Cappelle) werden overgebracht. De genoemde jagers waren deze keer met die taak en daarenboven met eene som van f 200 belast tot het doen van eenige particuliere aankopen voor hunne officieren. Tot het dragen van deze en gene voorwerpen, moesten de dorpen op de verschillende stations, koelies (lastdragers) leveren, die daarvoor geene schadevergoeding ontvingen. Acht van deze koelies, waren met beide jagers op marsch gegaan, en hadden den eersten dag Pisang (4 uren van Bonjol) bereikt, alwaar een' communicatie-post van 17 inlandsche soldaten, onder bevel van den Europeschen sergeant *Visbeek*, gestationeerd was. Na hier nachtverblijf gehouden te hebben, vertrokken de beide jagers, met acht andere koelies, in den vroegen morgen van den 30<sup>sten</sup> December, doch zij waren nauwelijks een uur van genoemden post verwijderd, toen zij, te midden eener woeste streek, door hunne koelies vermoord en uitgeplunderd werden. De koelies waren met hunnen buit beladen, langs eenen anderen weg naar Pisang teruggekeerd.

Eenige weken te voren had een dergelijke moord plaats gehad, zonder dat de daders waren ontdekt geworden. Zulke euveldeeden ongestraft te laten, was hoogst gevaarlijk voor de zekerheid der gemeenschap tusschen de verschillende posten en dus niet minder gevaarlijk voor het behoud der bezette streken. Uit dien hoofde stelde de luit.-kolonel *V. K.* bij de kennisgeving van den laatstgepleegden moord, aan den Resident en Militairen kommandant voor, om zich met een klein detachement jagers in persoon naar Pisang te begeven, ten einde de noodige nasporingen te doen, de moordenaars door de kampongs-hoofden te doen opsporen, en verder naar gelang der omstandigheden te handelen. Dit voorstel goedgekeurd zijnde, stelde hij het navolgende detachement te zamen:

De 1<sup>ste</sup> luitenant *W. G. Schouten*.

2 Sergeanten.

3 Korporaals.

3 Hoornblazers.

50 Jagers.

1 Sergeant.

1 Korporaal.

30 Jagers.

1 Wachtmeester.

6 Ruiters.

} Europeanen.

} Boeginezen.

} Inlanders.

Te zamen 75 Hoofden.

Den 4<sup>den</sup> Januarij werd de 1<sup>ste</sup> luitenant *Perk van Lith*, adjudant van den luit.-kolonel *V. K.*, door laatstgemelden naar het fort Biero als kwartiermaker vooruitgezonden, terwijl hij-zelf den 5<sup>den</sup> daaraanvolgende aan het hoofd van zijn detachement, zich op marsch begaf. Na in het fort Tangjong-Alem, alwaar het detachement des morgens te 9 uren was aangekomen, eenigen tijd gerust en zich ververscht te hebben, vervolgden zij hunnen marsch en kwamen des namiddags te vijf uren in het fort Biero, op acht uren afstands van het fort Capelle gelegen, aan. De 2<sup>de</sup> luitenant der infanterie *Bauman* was in het eerstgenoemde fort in betrekking van civielen en militairen kommandant van het district Agam. De luit.-kolonel *V. K.* achtte het noodzakelijk een paar dagen te Biero te blijven, ten einde de ingeroepene kampongs-hoofden, uit de VII Loera's af te wachten, van wie hij eenige narigten betrekkelijk het voorgevallene dacht te vernemen. Tot zijne niet geringe verwondering kwam geen dezer hoofden opdagen, hetgeen zeer natuurlijk aanleiding tot argwaan gaf. Het ergste duchtende, en zeer goed inziende dat hier geen tijd te verzuimen was, ging hij den 8<sup>sten</sup> Januarij met het detachement op marsch naar het fort de Kock en van daar naar Matoua in de XII kotta's, alwaar de 2<sup>de</sup> luitenant *Schoch* als civiele en militaire kommandant in bezetting lag, en die reeds vroegtijdig voor de verkwikking van het detachement gezorgd had. De 2<sup>de</sup> luitenant *Bauman* had zich te Biero bij het detachement aangesloten. Dienzelfden dag marcheerde het detachement verder naar het destijds bestaande fort Vermeulen Krieger, ten einde aldaar nogmaals eene poging aan te wenden om de hoofden der VII Loera's te doen opkomen en eenige inlichtingen in te winnen. Slechts twee hunner vertoonden zich op den 9<sup>den</sup>; doch deze hielden zich onwetend omtrent de voorgevallene moorden. Het niet verschijnen der overige, anders zoo gehoorzame hoofden deed bij den luit.-kolonel *V. K.* de gedachten oprijzen, dat achter de bedoelde gebeurtenissen andere zaken schuilden en er welligt grootere onheilen aan het broeijen waren. Dien ten gevolge ging hij

met het detachement den 10<sup>den</sup> Januarij vroegtijdig op marsch naar Pisang, de luitenant *Schoch* met zich nemende. Op weg naar Pisang, alwaar het detachement te 10 uren des morgens aankwam, was hetzelfde eene breede, diepe en snelstroomende rivier, over eene goede houten brug bij Kampong Kotta Tingie, overgetrokken. In kampong Pisang werd het detachement met opene armen ontvangen, door den vroeger gemelden communicatie-post die zich aldaar door het opwerpen van eene verschansing, in staat van verdediging had gesteld. De kommandant van dien post, de sergeant *Visbeck*, rapporteerde aan den luit.-kolonel *V. K.* vele bijzonderheden van het voorgevallene gedurende de twee laatste dagen. Hoogst verwonderd was de overste, bij deze gelegenheid te vernemen, dat het kampongs-hoofd, die hij den vorigen dag bij zich ontboden had, met de geheele bevolking en wel met have en goed, naar het woeste en bijna ontoegankelijke gebergte gevlugt was, doch dat zij evenwel, als eene gewaande blijk van vredegezindheid, eene koe (*Javie*) in de kampong hadden achtergelaten. Intusschen kon men zich geenszins met dit bewijs van Oostersche vriendschap geruststellen, aangezien de vijandige houding, welke de bevolking jegens de manschappen van den communicatie-post, twee dagen vroeger, had aangenomen, en hare bedreiging van ze allen te vermoorden, indien zij zich niet spoedig van Pisang verwijderden, voldoende blijken waren, wat zij in het schild voerde. De beleidvolle en moedige chef dezer expeditie, begreep nu maar al te goed, dat de bevolking van Pisang zich had schuldig gemaakt aan de gepleegde moorden, en dat welligt de vrees voor wraakneming haar had doen vlugten. De geheel onverwachte bloedige gevolgen dezer gebeurtenis, bewezen echter alras dat de vlugt der ingezetenen van Pisang ook nog andere beweegoorzaken had.

Intusschen was de 2<sup>de</sup> luitenant *de Wauthier*, kommandant van het te Bonjol gestationeerde detachement, in dienzelfden morgen, onder geleide van negen Europeesche jagers, te Pisang aangekomen, ten einde nog eenige inlichtingen te geven omtrent het vermoorden der beide jagers. Bedoelde officier verklaarde verder, dat te Bonjol alles rustig was; doch de overste vermeende, dat men zich op die rust, in de loopende oogenblikken, niet goedschiks kon verlaten, weshalve hij hem beval, om naar Bonjol terug te keeren. De vermoedheid der manschappen en de ongesteldheid van dien officier in aanmerking nemende, stond hij echter zijn dringend verzoek toe, om eerst den volgenden dag te vertrekken.

De omstandigheden waarin het detachement zich alsnu bevond, en de onwetenschap waarin men voor alsnog verkeerde

omtrent den oorsprong en den aard der dreigende onrust onder de bevolking, vorderden veel voorzichtigheid, maar vooral ook kordaatheid, om het morele overwigt der Europeesche magt te behouden. De onvermoeide chef der expeditie raadpleegde zijne rijke ondervinding op zoo menig Europeesch oorlogstoo-neel opgegaard, om gewaarborgd te zijn tegen onverwachte onheilen. De ligging van het uit een vijftigtal bamboezen huizen bestaande Pisang, op eenen vrij hoogen heuvel, in eene drooge gracht gesloten, en door eene hooge levende doornhegge (*Bamboe dourie*) omringd, bood van zelve eene gunstige gelegenheid tot zelfsverdediging en zekerheid tegen overval. Het detachement werd alsnu in de verlatene woningen gelegerd en de noodige veiligheidsmaatregelen bevolen. De manschappen waren nauwelijks in hunne kwartieren, toen twee hunner, bij het doorzoeken der woningen, een stuk van een kapotjas en een rood lapje van een sabelbajonet vonden en bij hunnen kommandant bragten. Op den lap der kapotjas bevond zich het kleedingsnummer van een der vermoorde jagers, zoodat het alsnu eene bewezene daadzaak was, dat de Pisangers zich aan dat gruwelstuk hadden schuldig gemaakt.

De overste *V. K.* zag intusschen zeer goed in, dat hij den minnelijken weg nog geenszins verlaten moest, eensdeels omdat de staatkundige aangelegenheden zulks vorderden, ten anderen dat zulks hem in de gelegenheid zoude stellen iets naders omtrent de oogmerken der bevolking dezer landstreken te weten te komen. Dien ten gevolge zond hij de twee Maleische hoofden, die uit Agam met hem medegekomen waren, naar het gebergte, om het kampongs-hoofd van Pisang op te zoeken, en hem te overreden met zijne bevolking terug te trekken, ten einde met gemeen overleg, *alleen* de misdadigers op te sporen. Goede woorden en beloften moesten niet gespaard worden, om de vrees voor eene meer algemeene tuchtiging te doen ophouden, en het vertrouwen op de regtvaardigheid en menselijkheid van onze regering te doen terugkeeren. Ook deze poging leverde geen resultaat, aangezien dat hoofd zich, zoo het scheen, opzettelijk schuil hield.

Middelerwijl de bedoelde Maleische hoofden zich van de hen opgelegde taak zoo goed mogelijk kweten, meldde zich in den loop van dien dag bij den overste het district-hoofd van Songipoa aan, genaamd *Toeanko nan Tingi* (langen Heer). Dit hoofd werd vergezeld door den 2<sup>de</sup> luitenant *Tommegang Prawiero Diredjo*, behoorende bij onze hulptroepen van den Ala Bassa, bijgenaamd *Sentot*, welke officier zich met eenige zijner inlandsche soldaten gedetacheerd bevond in het fort Vermeulen Krieger. Beide personen bragten zeer ongunstige

berigten mede nopens den muitenden geest welke algemeen heerschte bij de bevolking der XII Kotta's en der VII Loera's.

Al deze berigten deden de waakzaamheid bij het detachement verdubbelen, terwijl de aandacht van den chef zich meer en meer rigtte op de eigenlijke strekking van de aangekondigde gebeurtenissen.

De 2<sup>de</sup> luitenant *Wauthier*, van eene ligte ongesteldheid hersteld zijnde, vertrok met zijne negen jagers, in den vroegen morgen van den 11<sup>den</sup> Januarij naar Bonjol terug; met aanbeveling om behoedzaam te marcheren, aangezien men den vorigen nacht, rondom op het gebergte onderscheiden vuren had zien branden, en er op verscheidene punten in den omtrek, groepen inlanders zich vertoond hadden.

De laatstvermelde vertooning deed den overste *V. K.* besluiten nogmaals tot toegevendheid toevlugt te nemen, ten einde, zonder de waardigheid van de regering, die hij met zoo veel ijver en onderscheiding diende, te krenken, eene laatste proef te bewerkstelligen, om den dreigenden opstand te smoren. Tot dat einde stelde hij eenen brief in de Maleische taal, gerigt aan het Pisanger hoofd, waarin hij hem uitnoodigde met zijne onderhoorigen terug te keeren, terwijl hij hem daarbij de verzekering gaf, dat de Nederlandsche regering geene neiging tot wraakoefening had, en dat het hoofdbeginsel harer magt eene strikte regtvaardigheid was. Hij stelde hem daarenboven gerust voor de gevolgen der gepleegde euvelheden, indien de eigenlijke daders niet ontdekt werden, terwijl hij dan, ter voorkoming van meer dergelijke wandaden, slechts strengere politie-maatregelen zou te nemen hebben. Meergenoemde Toeanko nan Tingie, op wien de inlanders veel vertrouwen stelden, nam de bezorging van dien brief in persoon op zich, en vertrok dan ook, des morgens ten 10 ure, vergezeld van nog een vertrouwd hoofd uit Agam, de Toeanko *Soeda Alam*, naar het gebergte. Twee uren daarna waren deze zendelingen reeds terug, het verontrustend berigt medebrengende, dat zij in de volvoering van hunnen last waren gestuit door een aanzienlijk getal gewapende inlanders. Deze hadden hen niet alleen bedreigd hun het hoofd voor de voeten te leggen, indien zij zich wederom met de bezorging van brieven van de Capiëris (ongeloovigen of onbesnedenen) mochten belasten, maar zij hadden hen tevens opgedragen, den chef der expeditie te zeggen, dat de bevolking der VII Loera's, benevens die van Bonjol, in massa had besloten zich aan het gezag der Hollandsche compagnie (Nederlandsch gouvernement) te onttrekken, en eindelijk, dat zij de Hollanders zoude bekampen en een vernielings-oorlog tegen hen zoude voeren.

Het vermoeden was alzoo zekerheid geworden; de opstand was aangekondigd, en de oorlog alsnu onvermijdelijk. De chef der expeditie werd daardoor van alle aarzeling ontheven, en behoefde nu slechts zijnen moed en zijne vastberadenheid te raadplegen, om maatregelen te bevelen, die met de omstandigheden, waarin men verkeerde, in nauwe overeenstemming zouden staan. Zijn besluit stond onwrikbaar vast, den muiters moedig het hoofd te bieden, met zijne weinige strijdgenooten eene grootsche vertooning van zedelijke kracht te geven, en de eer der Nederlandsche wapenen te handhaven. Zijn voornemen, om voorloopig de voordeelige stelling van Pisang bezet te houden, deelde hij aan zijne officieren, in den vorm eener beraadslaging mede. Hij ontveinsde hen echter de bezwarende omstandigheden, waarin men verkeeren zou, in geenen deele. Eene langdurige verdediging zou daarenboven onmogelijk zijn, indien men niet spoedig versterking in manschappen, maar vooral in levens- en krijgsvorraad ontving. Vooreerst waren er slechts 80 geweerdragende manschappen, en ieder dezer had niet meer dan 30 patronen bij zich, terwijl de voorraad van levensmiddelen bestond in een weinig ongedorschte rijst, welke de Pisangers hadden achtergelaten (1). De civiele en militaire kommandant der XII kotta's had echter in den loop van dien dag nog eene kleine hoeveelheid rijst, zout en arak uit het fort Vermeulen Krieger doen aanvoeren, 't welk dan ook dadelijk onder de officieren en manschappen verdeeld werd. Ten slotte gaf de overste aan zijne officieren te kennen, dat hij dadelijk aan het hoofdkwartier kennis zou geven van de gebeurtenissen, welke alle deze voorzorg-maatregelen hadden ingeroepen; het hoofdkwartier nu (het fort Capelle) lag op 20 uren afstands van Pisang.

Terwijl het rapport over het gebeurde gesteld werd, bespeurde men allengskens gewapenden op de hoogten van het omringende gebergte opdagen; uit dien hoofde besloot de overste *V. K.* met de afzending van zijn rapport aan den Resident en militairen kommandant, den luit'-kolonel *Elout*, tot 's nachts te wachten.

Behalve dit rapport, zond de chef der expeditie aan den zeer getrouwen inlandschen regent van Pattipo, een' brief, met verzoek, om hem zoo spoedig mogelijk een 1000 man hulptroepen te zenden, alsmede een bevel aan den kapitein *Thøerig*, van zijn onderhebbend bataillon, om met 100 man

(1) Toen de luitenant-kolonel *V. K.* met zijn detachement naar Pisang vertrok, was het niet vooruit te zien, dat men met de bewoners in strijd zoude gewikkeld worden, aangezien die gewesten zich nog kort te voren vrijwillig aan het gouvernement hadden onderworpen. Uit dien hoofde bestonden er alstoen ook geene redenen om meerdere krijgsbehoeften mede te nemen.

bussen-jagers en eenen voldoende voorraad munitie, met snelmarschen, langs eenen opgegeven weg, het detachement te gemoet te komen.

Tot overbrenging dezer brieven en bevelen, werd een klein detachement zamengesteld, onder aanvoering van den braven inlandschen opperwachtmeester *Abdulkade*. Deze zou met zich nemen 4 Djajonsekers te paard, een goed Europeesch korporaal en 4 goede jagers. De oppasser van den overste *V. K.* en de Boeginesche knecht van den luitenant *Bauman* voegden zich vrijwillig bij dit detachement, om voor hunne meesters het noodige mede te brengen; de laatstbedoelde zou tevens als gids dienen door de VII Loera's.

Het vertrek van dit detachement was bepaald tegen 4 uren in den morgen (12. Januarij), toen de schildwachten, ongeveer te 3 uren in den nacht, een Javaanschen jongen aanhielden, die voorgaf knecht te zijn van den sergeant *Keller* te Bonjol gestationneerd. Voor den overste *V. K.* gebragt, vertelde hij, dat een groot aantal gewapende Padriërs den vorigen dag, omstreeks 5 uren in den morgen, de moskee te Bonjol, waarin onze post gehuisvest was, hadden overvallen, en eerst de schildwacht en vervolgens al de overige onder-officieren en manschappen, te zamen 27 Europeesche en 19 inlandsche soldaten, slapende, op eene onmenschelijke wijze hadden vermoord. De Javaan verhaalde wijders, hoe hij dat bloedtooneel ter naauwernood ontvlugt was, en dat hij zich den geheelen dag had schuilgehouden, om, door de duisternis begunstigd, Pisang te bereiken; ten slotte vertelde hij, dat hij in den voormiddag, op den weg van Bonjol, vele geweschoten gehoord had. Bij deze ontzettende treurmare rees nu ook het vermoeden bij den overste op, dat de luitenant *Wauthier*, met zijne 9 jagers welligt het slagtoffer der bloedorstige woede dezer moordenaars was geworden, 't geen zich later werkelijk bevestigde, aangezien zij allen, tegen groote overmagt strijdende, waren gevallen.

Met weinige woorden gaf de overste nog berigt van deze treurige gebeurtenis aan den Resident, en zond het kleine detachement ten 4 ure des morgens weg, aan den voornoemden opperwachtmeester de grootste omzigtigheid aanbevelende.

Van het slagen dezer zending zou nu grootendeels het behoud van het geheele detachement afhangen, daar het toch blijkbaar door groote overmagt omsingeld, en van deszelfs hulp- en ondersteunings-bronnen afgesneden was. In dezen toestand moest het gevaar met elk uur klimmen, en aan eenen terugtogt te denken, zonder de zekerheid te hebben dat er hulp op marsch was, was geen zaak, zoolang er hoop bestond dat het uitgezondene detachement de plaats van

deszelfs bestemming kon bereiken. Het was ook geenszins de gedachten aan zelfbehoud die den overste bezighielden, maar meer het ontwerp, om, indien de terugtogt noodzakelijk werd, dezen alsdan te doen strekken tot tuchtiging der muiters. Dit was mogelijk, zoodra het berigt van zijnen toestand aan het hoofdkwartier bekend werd. In een woord, het gelukkig doorkomen van de afgezondene manschappen, moest beslissen of de muiters eene gevoelige les zouden ontvangen, dan wel of de overste met de luttele strijdkrachten die hij te Pisang om zich had, den kamp op leven en dood met een duizendvoudigen vijand zoude wagen.

Te midden van het beramen van maatregelen voor de beide gevallen, werd de moedige chef der expeditie gestoord, door het rapport van den voorpost, dat men zware geweschoten hoorde rollen, in de rigting van den weg dien de afgezondene manschappen genomen hadden, en die naauwelijks een half uur van Pisang verwijderd konden zijn. De overste die zich dadelijk op eene belendende hoogte begaf, kon alstoen zeer duidelijk de zware schoten uit de Padriësche lontgeweren, van die uit de bussen zijner jagers onderscheiden. Het was alzoo niet meer twijfelachtig, dat de afgezondenen gestuit en met de muiters in gevecht waren. Uit het duidelijker worden der schoten, was het blijkbaar genoeg te bespeuren, dat de zijnen, hoewel vechtende, echter wijkende waren. Dit werd dan ook spoedig bevestigd door een' in renloop aansnellenden kavallerist, die den overste het verlies van twee man, twee paarden en het wonden van eenige andere manschappen aankondigde, terwijl hij daarbij voegde, dat het kleine detachement vechtende op Pisang terugtrok. De overste zond het dadelijk eene versterking te gemoet tot dekking van deszelfs beweging op Pisang, terwijl hij tevens het geheele detachement onder de wapens deed komen, het eenige krachtige woorden toesprak, en toen vastberaden, de op handen gebeurtenissen afwachtte. Een kwart uur daarna kwam het detachement met de toegezondene versterking terug, de muiters, die de vervolging hadden gestaakt, op een half uur van Pisang achterlatende. De zedelijke kracht van het Europeesch gezag was alzoo nog voldoende geweest, om eene ontzettende overmagt vrees in te boezemen.

De opperwachtmeester verhaalde nu zijn wedervaren. Hij was met zijne onderhebbenden, met het aanbrenkend daglicht, op een klein uur afstands van Pisang, den voet van het gebergte genaderd. Het voetpad dat zij moesten volgen, werd aldaar met kuilen en verhakkingen versperd gevonden. Men had alstoen eene poging gedaan, om zoo stil mogelijk deze hinderpalen te boven te komen, en door den vijand heen te

sluipen, hetgeen echter mislukte, daar hij, de onzen bemerkende, weldra door een woest geschreeuw gewekt, de wapens greep. Te midden der genoemde belemmeringen, moest het kleine detachement eene algemeene losbranding der geweren doorstaan, terwijl een regen van zware steenen en korte werpspiessen, van de hoogte op hen neêrge worpen werd. Twee der paarden, die allen aan de hand moesten geleid worden, werden al dadelijk door steenen getroffen, en storteden in den afgrond. Ook de getrouwe oppasser *Zeller* en de knecht van den luitenant *Bauman*, vonden den dood, terwijl later nog twee jagers gewond werden.

Dat het hier een welgeordende opstand was, bleek duidelijk uit de snelheid waarmede zij zich verbreidde, en uit de stelselmatige berenning van Pisang. Wat de oorzaken van dit even onverwacht verschijnsel waren, was den overste onbegrijpelijk; het was hem echter genoeg, deszelfs bestaan in zijnen omvang te kunnen begrooten, om alsnu bedacht te zijn, de zijnen door eenen beleidvollen, maar manmoedigen terugtogt te redden, en gelijktijdig de regering op Sumatra bekend te maken met het nakende gevaar. Het eerst opgemaakte plan, om zich in de voordeelige positie van Pisang staande te houden, moest nu van zelf vervallen. Zonder levensmiddelen, met eenen zeer geringen voorraad munitie, in eenen geheel afgesneden toestand, was er ook werkelijk geene verdediging mogelijk. Zich met zijne 40 Europeesche jagers (met percussie-bussen) en 40 inlandsche soldaten (met korte steenslot-geweren gewapend) stoutmoedig eenen weg te banen, bleef alleen tot redding over. Hiertoe behoorde echter de grootste onverschrokkenheid van de zijde van den chef en van zijne ondergeschikten, vooral werd er veel bedaardheid en tegenwoordigheid van geest bij den chef gevorderd.

Twee verschillende wegen of voetpaden kon men voor den terugtogt kiezen, namelijk die welke door de XII Kotta's, van waar het detachement gekomen was, liep. Deze zou voorzeker de voordeeligste zijn geweest, zoowel om den gemakkelijker weg, als om de nabijheid van het fort Vermeulen Krieger. De tweede weg liep door de woestijn der VII Loera's. Den eersten kiezende, zou men verplicht zijn de vroeger bedoelde houten brug over te trekken, omdat de rivier onwaadbaar was. Het was echter te vermoeden, dat de muitelingen dit middel van redding zouden vernield hebben. Voor dat men derhalve tot een besluit kwam, moest dit worden onderzocht, omdat het van veel belang was, niet op eenen onoverkoomlijken hinderpaal het hoofd te stuiten, en zich blindelings in den val te laten lokken. De overste zond dan ook dadelijk een vertrouwd inlandsch soldaat, als

een Padriër verkleed, langs den kortsten, maar ongebaanden weg, om den toestand der bedoelde brug op te nemen. Deze man kwam spoedig terug, met het bericht dat de brug afgebrand en vernield was, en dat in het naburige bosch eene menigte gewapende Padriërs in hinderlaag gesteld waren. Dit onderzoek redde het detachement van eene totale vernietiging.

Er bleef nu geen anderen weg open, dan die waarop het uitgezonden detachement des morgens teruggeslagen was, en hoezeer de overste zich overtuigd hield, dat hij daar met overgroote overmagt en allerhande hinderpalen zou te worstelen hebben, weifelde hij echter geen oogenblik, om het manmoedige besluit te nemen, den dood te trotseren. Daarop verzamelde hij zijne vijf officieren: den 1<sup>ste</sup> luit.-adjutant *Perk van Lith* en den 1<sup>ste</sup> luitenant *Schouten*, de 2<sup>de</sup> luitenant *Bauman* en *Schoch*, alsmede den inlandschen 2<sup>den</sup> luitenant *Tommagong Brawiro* en zijne 80 onder-officieren en manschappen, om zich. De gevaren die men te gemoet zoude gaan, te ontveinzen, was niet mogelijk, en het zou ook onraadzaam geweest zijn, die gevaren te bemantelen. De overste had daarenboven met mannen van beproefden moed te doen, die geenszins vreemdelingen waren in de Indische oorlogsvoering. Hen aansprekende, was het hem minder te doen om hunnen moed te verhoogen, dan wel om hen opmerkzaam te maken op de voorzorgen die stiptelijk in acht genomen moesten worden. Het eerste waarop het hier voornamelijk aankwam, was eene zorgvuldige lading der geweren, en de aanbeveling van niet te schieten, dan met de zekerheid van te zullen treffen; vervolgens beval hij hen op het dringende aan, zich steeds gesloten te houden, hoe groot het getal vijanden ook wezen mogt dat men te bestrijden zou hebben; men zou in twee gelederen marcheren.

Vóór den aftogt moest er nog gezorgd worden voor het medenemen van den geringen voorraad levensmiddelen en zoo mogelijk van de kleine bagage. Het eerste was vooral noodzakelijk, omdat men een marsch van 12 uren door eene woestijn moest maken. Wat de bagage betrof, zoo valt hier op te merken, dat de onder-officieren en manschappen van het bataillon jagers, bij hunnen marsch naar Pisang, zonder ransels op marsch waren gegaan, aangezien de expeditie aanvankelijk geene andere strekking had dan eene eenvoudige verkenning; de kapotjassen waren medegenomen; dezelve waren langwerpig gerold en werden dwars over den linker schouder naar de regter zijde gedragen. Verder had ieder man een klein pakje, bevattende een à twee hemden en een paar schoenen. De officieren waren slechts voorzien van eenen klei-

nen mantelzak, benevens eenen opgerolden stroomat, inhoudende eene ligte matras met hoofdkussen. Deze goederen zouden door inlandsche knechts gedragen worden, aangezien de koelie-diensten in de onderhavige omstandigheden hadden opgehouden. Overigens moest ieder man het zijne dragen; doch om alle belemmering op marsch en gedurende het gevecht voor te komen, beval de overste de kleine pakjes achter te laten. De kleine voorraad rijst werd gelijkelijk verdeeld, doch de voorhanden arak werd in een 12tal kalbas-flesschen gedaan, en aan eenige vertrouwde onder-officieren en korporaals te dragen gegeven, om steeds in staat te zijn eenige verkwikkingen aan den vermoeden of gewonden soldaat te kunnen toereiken.

Deze voorzorgen bewerkstelligd hebbende, gelaste de overste den 2<sup>den</sup> luitenant *Bauman* de voorhoede, ter sterkte van 1 sergeant en 15 der beste bussen-schutters te geleiden, terwijl aan den 1<sup>sten</sup> luitenant *Schouten* het bevel over de 20 man sterke achterhoede werd opgedragen. Laatstgenoemde officier kreeg den stilligen last, geene bagagedragende knechts tusschen de gelederen te dulden, maar hen geheel achteraan te laten marcheren.

Het was alzoo op den 12<sup>den</sup> Januarij 1833, des morgens ongeveer ten 8 ure, dat de luit-kolonel *V. K.* het kommando *voorwaarts!* uitsprak, zijne kleine kolonne in beweging zette, en haar, uit hoofde van de smalle der begaanbare wegen, die geene pelotons- of sectie-formatie toeliet, in twee gelederen deed marcheren.

De terugtogt, dien wij schetsen zullen, was dan aangevangen onder omstandigheden, die meer dan schrikwekkend waren, en die, hoogst zeldzaam van aard, ook daarom aan dien terugtogt het karakter van buitengewone stoutheid en vastberaden moed hebben gegeven. Hoogst moeilijk echter zal het ons vallen, de gebeurtenissen die nu volgen, naar waarheid te verhalen en de zoo verschillende en afwisselende tafereelen naar de natuur te kleuren. Schriftelijke bescheiden en mondelinge ophelderingen toch, waren niet voldoende om ons volkomen te verplaatsen te midden van al de verschrikkelikheden, waarmede dit handvol braven te worstelen had; verschrikkelikheden die alleen door onkreukbaren, volhardenden moed, strenge krijgstucht en door het voorbeeld, dat de moedige en beleidvolle *Vermeulen Krieger*, als chef gaf, en dat door zijne officieren zoo goed gevolgd werd, konden getrotseerd worden.

(Wordt vervolgd.)

J. C. VAN RIJNEVELD.

---

## OVER HET BEVORDERINGSWEZEN IN PRUISSEN EN DE MOGELIJKE DAARIN TE BRENGEN VERANDERINGEN (1).

---

Met het sterfjaar van *Frederik Willem III*, roemrijker nagedachtenis, heeft de dag van den slag van Parijs, den 30sten Maart, naar het schijnt opgehouden de dag te zijn van de zoo-genaamde *grootte bevorderingen* bij het leger. Nadat reeds den 12den September van het vorig jaar, den dag der erfelijke inhuldiging van Z. M. den thans regerenden koning, te Koningsbergen in Pruisen, naar allerhoogst bevel, bevorderingen hadden plaats gehad tot generaals, kolonels, luitenant-kolonels en majoors, zijn op onderscheiden dagen van de maand Maart II. (echter niet op den 30sten Maart), de in den loop der jongste maanden opengevallen kommando's van verscheidene brigaden, regimenten en bataillons op nieuw aangevuld, en tevens eenige luitenants tot kapiteins en ritmeesters, en tweede tot eerste luitenants van beide wapens bevorderd, en voorst de wederaanvulling van verscheidene ter beschikking des konings opengebleven kapiteins- en ritmeesters-plaatsen voor een later tijdstip voorbehouden geworden. Ongetwijfeld hield men zich niet langer aan de benoemingen op gezegden dag, met oogmerk om zich van eene, door meer dan twintig jaren lang gevolgd, vastgeworden gewoonte, te ontslaan; eene gewoonte, die, daar zij altijd slechts eenige weinigen geluk aanbragt, maar daarentegen veler hoop teleurstelde en eenen smartelijken indruk verwekte, in het algemeen weinig bijval bij het leger vond; en even ontwijfelbaar is de bedoeling, om voortaan telkens en bij iedere gepaste gelegenheid, verdienste door buitengewone bevordering te beloonen, en het talent, waar het zich openbaart, te onderscheiden en te bevorderen.

Deze maal zijn de buitengewone bevorderingen over het geheel niet zeer talrijk geweest; ook is er slechts aan weinigen ontslag verleend; voorzeker heeft men binnen kort nog menige verandering te wachten, en wordt nog menige hoop en wensch vervuld, tot welke laatstgenoemde bovenal behoort, *dat de overal plaatshebbende staking der bevorderingen ophoudt; dat aan het stelsel van buitengewone (by keuze) bevorderingen, eene verdere uitbreiding dan tot dusver gegeven worde.*

Wij willen over dezen wensch en over de mogelijkheid van deszelfs verwezenlijking nader uitwijden, maar vooraf zakelijk opgeven den uitslag der bevorderingen in Maart II., en welke ontslagen dezelve voorafgingen.

---

(1) In de *Allgemeine Militär-Zeitung* van Junij II., vonden wij het hier bovenstaand artikel, dat zoowel om doel als strekking, in de loopende oogenblikken, de aandacht der Nederlandsche militairen verdient.

1.) Er werden eervol ontslagen of ter beschikking gesteld, 6 generaal-majors, 5 kolonels, 1 luitenant-kolonel, 10 majors, 7 kapiteins en ritmeesters, 1 eerste luitenant.

2.) Tot brigade- en regiments-kommandanten, tot pionniers- en vesting-inspecteurs en tot vesting-kommandanten werden benoemd: 1 generaal-majoor, 14 kolonels, 12 luitenant-kolonels, 5 majors.

3.) Er werden bevorderd tot majors, kapiteins en ritmeesters en tot eerste luitnants: 29 kapiteins, 4 ritmeesters, 5 eerste en 5 tweede luitnants.

4.) Bovendien werden verscheiden kommandanten *ad interim* in hunne betrekkingen bevestigd, en hadden er vele verplaatsingen uit de linie in de landweer, en omgekeerd plaats. Het gezamenlijk getal der bevorderden beliep. 75. Van dezen behoorden tot het gardekorps: 5 kolonels, 5 luitenant-kolonels, 5 majors, 9 kapiteins, 2 ritmeesters en 5 eerste luitnants, in het geheel dus 25 officiers; aan de overige acht legerkorpsen behoorden 10 kolonels, 9 luitenant-kolonels, 5 majors, 18 kapiteins, 2 ritmeesters, 1 eerste en 2 tweede luitnants, in het geheel 43; de overige bevorderden behoorden tot het korps adjudanten en tot dat der genie; de artillerie werd bij deze bevorderingen in het geheel niet bedacht.

Aangezien er tot het staande leger meer dan 6000 officieren van alle rangen behooren, en onder de hierbovenvermelden, velen nog naar hun regt van ancienniteit bevorderd werden, zoo mag het getal der buitengewoon bevorderden met regt zeer klein genoemd worden, en dus het hieronder breder uiteen te zetten betoog, reeds hier gelden: dat met zulk een gering getal, het doel, dat men door de bevorderingen buiten de rangen volgorde moet verkrijgen, niet wel kan bereikt worden.

Bij de voormelde bevorderingen van laatstgenoemden aard, is voor het overige weder in den geest gehandeld van het koninklijk besluit van 30. November 1808, en overeenkomstig met het, bij het kabinetsbevel van 30. Maart 1859, het leger bij vernieuwing te kennen gegeven grondbeginsel, dat reeds in de laatste jaren der roemrijke regering van den vorigen koning was toegepast geworden. «Ik heb» — zoo luidde de dagorder van 30. Maart 1859 — «reeds sedert vele jaren mij aan het grondbeginsel gehouden, om mij in de aanvulling der hooge betrekkingen in het leger niet te binden aan de ancienniteit, maar veelmeer om die betrekkingen aan dezulken te verleenen, welke ik zoowel ter zake der hun toegekende verdiensten, als uithoofde der bestaande omstandigheden en de verder daarmee in verband staande inzigten, het meest daartoe geschikt achtte. Dit grondbeginsel, dat door mij reeds sedert den 30sten November 1808 aan het leger werd bekend gemaakt, en sedert bij iedere aanleiding die zich voordeed, werd vernieuwd, zal ik ook verder volgen, omdat ik hetzelfde ten mees-

ten nutte van het leger en der personen die het betroffen, heb bevonden proef te houden.»

Zoo aan den eenen kant het doelmatige, ja het onmisbare van dit grondbeginsel onvoorwaardelijk en algemeen is erkend geworden, en de officiële uitdrukking daarvan, alsmede de latere voorschriften — welke ten doel hadden om de verdiensten der officieren die zich door hunne uitstekende hoedanigheden onderscheiden, te bepalen en te doen kennen — door het leger met blijde dankerkentenis zijn ontvangen, heeft men echter aan den anderen kant er altijd over geklaagd, dat men, bij de uitvoering van dat beginsel, zich tot dusver steeds binnen de naauwste grens gehouden heeft; dat de infanterie bijna uitsluitend in de voordeelen van dien maatregel heeft gedeeld, en in dit wapen zich weder bijna uitsluitend de categorie der kapiteins in de buitengewone bevorderingen heeft kunnen verheugen (1). Waarom, vraagt men, moet een jong, schrander majoor, even krachtig van ligchaam als gevormd van geest, 10 tot 12 jaren, en dikwijls nog langer, in dien rang en in betrekking van bataillons-kommandant, of (bij de kavallerie) als staf-officier van het regiment verblijven, alvorens hij tot luitenant-kolonel, kolonel en regiments-kommandant kan opklimmen; waarom laat men hem in ondergeschikte betrekking zijne beste krachten verslijten, terwijl hij in hooger rang eerst regt op zijne plaats zoude zijn? Waarom, vraagt men verder, kiest men voor de kavallerie — dit wapen, bestemd voor snelle bewegingen, voor rassche, stoute en vurige handelingen — niet zooveel mogelijk jonge en vlugge aanvoerders, terwijl toch de tot heden slechts zelden verlaten weg van ancienniteits-bevordering, alleen grijsaards aan de spits harer regimenten bragt, en er alzo weldra geen eskadrons-chef meer zijn zal, die niet reeds digt bij de vijftig jaren of voorbij dezelve is? Waarom, zoo vraagt men eindelijk, laat men de geheele massa van 5600 tweede luitnants (2) den slakkengang der ancienniteit gaan? Waarom moet ieder tweede luitenant op

(1) De jaarlijks openvallende kommandantsplaatsen bij de landweer-bataillons, geven eene geschikte gelegenheid aan de hand, om zoodanige kapiteins, buiten hunne beurt, tot staf-officieren te bevorderen, die zich door hunne bijzondere bruikbaarheid doen opmerken. De tot dusver gebruikelijke manier was als volgt: De 8ste, 10de of jongste kapitein van een regiment werd bijv. op den 30sten Maart 1839, als 3de of 5de kapitein bij een ander regiment overgeplaatst, en in het volgende jaar, dus reeds op den 30sten Maart 1840, of wanneer het geluk hem minder snel voortdreef, in Maart 1841, tot majoor en kommandant van een landweer-bataillon benoemd. Zelden bleef de op die wijs begunstigde officier bij de linie. — Op eene dergelijke wijs werden eenige eerste luitnants buiten hunne beurt tot kapiteins bevorderd, en verkregen in die betrekking reeds na verloop van een jaar, het tractement van de eerste klasse. Dergelijke buitengewone gevallen behoorden echter tot dusverre nog tot de zeldzame, en vielen, met uitzondering van eenige luitnants bij de garde, bijna slechts aan de tot adjudant benoemde, oudere eerste luitnants ten deel.

(2) Twee à drie buitengewone bevorderingen van tweede luitnants tot eerste luitnants, die jaarlijks gedaan worden, zijn niet noemenswaardig.



zijne beurt de bevordering tot eersten luitenant afwachten, en door eenen dikwijls vijftien- of twintigjarigen diensttijd in dien rang, alsmede door de daaraan verbonden, onafgebrokene inspanningen, zoo versleten worden, dat, wanneer hij het eindelijk tot eersten luitenant brengt, de levensmoed zijne eerste frischheid, de zenuw hare veerkracht verloren heeft, de toekomst hem onverschillig begint te worden? — En al deze vragen worden gebillijkt door de bezorgdheid, dat de jaarlijks meer toenemende staking in het avancement het korps officieren, met betrekking tot den ouderdom, in den toestand van het jaar 1806 (1) verplaatsen zou, aan welken men gedeeltelijk de ongelukken toeschrijft welke in dat jaar het leger en tevens het vaderland troffen. — Dat deze bezorgdheid niet ongegrond is, dat het leger in zijne officieren begint te verouderen, en het tijdstip niet ver meer verwijderd is, waarop hetzelfde in *dit* opzigt, niets voor zal hebben op het leger van Jena, dit mogen de volgende getal-opgaven doen blijken.

Voor omtrent vijftien jaren waren er vele generaals die nog slechts even boven de veertig jaren oud waren, ja men had er zelfs eenige die hun veertigste levensjaar nog niet hadden bereikt. Regiments-kommandanten van tusschen de 33 en 38 jaren, behoorden niet tot de zeldzaamheden; de meeste waren even in de veertig jaren. Desgelijks was het met de overige staf-officieren gesteld, onder welke men er niet zelden aantrof die nog slechts ver in de twintig jaren waren. Van de kapiteins en ritmeesters hadden slechts weinige hun veertigste levensjaar bereikt, de meeste waren even in de dertig, vele nog in het derde tiental jaren. De eerste luitenants waren, op weinige uitzonderingen na, tusschen de 20 en 30 jaren, de oudste tweede luitenants ruim 20, de jongere, zooals tegenwoordig, 17 tot 20 jaren oud.

Hoe geheel anders is het tegenwoordig met den ouderdom in de verschillende rangen gesteld! De meeste generaals zijn lieden van tusschen zestig en zeventig jaren; slechts weinige (waaronder de Koninklijke Prinsen) zijn in de veertig of bijna

vijftig jaren oud. De regiments-kommandanten zijn meendeels vijftigers, eenige reeds zestigers. De luitenant-kolonels en de oudere majoors hebben meer dan vijftig, de jongere meer dan veertig jaren achter den rug; eenige van in de dertig jaren behooren tot de zeldzame uitzonderingen. De oudere kapiteins en ritmeesters zijn in de vijftig jaren oud; een klein getal is nabij het veertigste jaar, dat de meeste reeds achter den rug hebben. De eerste luitenants van de eerste klasse (1) zijn meerendeels tusschen het 35ste en 42ste levensjaar, sommige zijn nog ouder dan 42 jaren, weinige jonger dan 35 jaren. De eerste luitenants van de tweede klasse zijn bijna allen hun dertigste levensjaar ingetreden, de oudste luitenants zijn 50 en meer jaren oud.

Wanneer nu, gelijk tegenwoordig het geval is, de kompagnie of het eskadron vóór het veertigste levensjaar, schaars meer verkregen wordt, en wanneer er twaalf of vijftien en meer jaren noodig zijn om den rang van kapitein of ritmeester eens regiments te doorloopen, om het tot den rang van staf-officier te brengen, dan volgt daaruit, dat men in het vervolg (eenige weinige buitengewoon bevorderde officieren uitgezonderd) slechts majoors zal hebben, die dicht nabij de 30 en 60 jaren zijn, en dat, daar er tusschen de bevordering van den majoor tot regiments-kommandant weder 10 à 12 jaren verlopen, de toekomstige regiments-kommandanten lieden boven de 60 en 70 jaren zullen zijn, ten zij *doortastende* maatregelen eene verbetering in dien ongunstigen staat brengen.

De ondervinding van 1806 toont aan den eenen kant de noodzakelijkheid aan van doortastende maatregelen; aan den anderen kant is het duidelijk, dat een leger met jonge en frissche onder-officieren en soldaten, toch niet frisch en jong is, wanneer de regimenten en bataillons, ja zelfs de kompagnien en eskadrons door grijsaards aangevoerd worden. — Een oorlog, en daardoor eene spoedige bevordering — zal de soldaat ligt zeggen — is voorshands helaas! niet te wachten; de jaarlijksche buitengewone bevordering van 20 à 30 kapiteins (2)

(1) De ranglijst van het Pruisische leger van 1806, wijst aan:

	van 70-80 j.	van 60-70 j.	van 50-60 j.	
30 Luit.-gen. van de inf., waaronder	12	12	3	3 (Prinsen) ben. de 40 j.
16 " van de kav., "	4	11	"	1 van 40 j.
45 Gen.-maj. van de inf., "	2	29	11	1 " " 1 van 30 jar.
21 " van de kav., "	"	17	3	1 " " j.
80 Kolonels van de inf., (met uitsluiting van de 3de muskietier-bataill.)	1	33	39	7 van 30-50 jaren.
62 Kolonels van de kav., "	"	16	10	6 " " "
32 Luit.-kol. van de inf., (met uitsluiting van 3 muskietier-bataillons.)	"	"	7	18 " " "
14 Luit.-kol. van de kav., "	"	1	8	5 " " "
291 Majoors der inf., (met uitsluiting van de 3 muskietier-bataillons.)	"	21	175	63 " 12 van 30-40 j.
167 Majoors van de kavall.	"	10	82	29 " 16 " " j.

(1) Volgens de naam- en ranglijst van 1840, waren er in het vorige jaar bij de infanterie nog 80, en bij de kavallerie nog 62 eerste luitenants, die reeds het kruis van onderscheiding voor 25jarigen diensttijd verkregen hadden. Bij eenige kavallerie-regimenten (het 8ste kurassier-, het 5de en 6de huzaren- en het 3de uhlanen-regiment) hebben al de eerste luitenants reeds in de jongste veldtogten medegestreden; bij vele andere regimenten heeft men nog 2 à 3 eerste luitenants, welke de krijgs-medaille en zelfs ridderorders op de borst dragen.

(2) Het is hier de plaats om op te merken, dat de kavallerie tot dusver bij de buitengewone bevorderingen slechts zelden, en dan nog in zeer geringe mate is bedacht geworden. Hetzelfde kan van de artillerie gezegd worden. Verscheidene jaren geleden trachtte men den ritmeesters bij de kavallerie eene betere kans voor hunne bevordering te geven, door nu en dan dezen en genen van dezelve tot majoor en kommandant van een landweer-bataillon te benoemen. Spoedig kwam men echter van dezen maatregel terug, omdat dezelve in het algemeen niet voordelig voor de dienst bleek te zijn, ofschoon eenige oude kavalleristen zich spoedig met de infanterie-dienst gemeenzaam maakten, en hunne

en van 5 à 6 eerste luitenants, moet — aangezien de bevorderingen over een getal loopen van 155 generaals, 108 kolonels, 70 luitenant-kolonels- en nagenoeg 470 majoorsplaatsen, die voor en na op nieuw bezet en verfrischt moeten worden — als volstrekt ontoereikend worden erkend. De vraag doet zich derhalve voor, hoe het kwaad der veroudering, die, naar het bovenvermeld beloop van zaken, niet verre meer te wachten is, op de beste wijs kan afgewend worden, op hoedanige wijs namelijk eene meerdere bevordering in het leger zou te brengen zijn?

Naar onze meening bieden zich daartoe drie middelen aan, die wij in voege als volgt, willen aanduiden:

1.) Vermeerdering der hoogere, vermindering der lagere rangen.

2.) Uitgebreidere toepassing van het buitengewoon bevorderingsstelsel.

3.) Toekenning van de voordeelen der buitengewone bevordering aan alle graden en rangen.

Aan de mogelijke toepassing en het nut dezer middelen, wijden wij het volgend onderzoek:

#### *1. Vermeerdering der hoogere, vermindering der lagere rangen.*

Wanneer het leger op den voet van oorlog moet gebragt worden, dan moeten terstond voor de veldtroepen de volgende benoemingen worden gedaan: a) Voor ieder regiment infanterie der landweer 1 regiments-kommandant en 1 regiments-

bataillons, ten spijt der infanterie-majoors, met onderscheiding bestierden en aanvoerders. Om echter de kavallerie-ritmeesters in geene al te ongunstige verhouding tegenover de infanterie-kapiteins te laten komen, heeft men sedert twee jaren de oudsten derzelve, schoon hen latende verblijven in hunne betrekking van eskadrons-chefs, tot majoors bevorderd, en dien maatregel reeds eene zoodanige uitbreiding gegeven, dat, volgens de naam- en ranglijst van 1840, bij de geheele kavallerie (met inbegrip van eenige landweer-kavallerie-kaders) toen reeds 28 eskadrons-chefs waren, welke den rang van majoor verkregen hadden. Daar dit boventalig getal majoors echter slechts het ritmeesters-tractement geniet, en zij in hunne betrekking van eskadrons-chef, vele voordeelen en regten, die den bataillons-kommandanten en de staf-officieren van het regiment toegekend worden, moeten missen, zoo wordt de bedoeling om eene volkomene gelijkstelling met de infanterie-kapiteins daar te stellen, slechts onvolkomen bereikt, en blijft het altijd nog eene harde zaak, wanneer ritmeesters, die 30 à 40 jaren dienst tellen, en wier borst met in den oorlog verworven ridder-orders prijkt, met de majoors-epauletten voor hunne eskadrons moeten rijden, terwijl infanterie-kapiteins, die nog vrijwillige jagers waren toen gene het reeds tot den rang van officieren hadden gebragt, of die zelfs eerst in het jaar 1815 in dienst traden en den veldtogt van dat jaar niet medemaakten, tot majoors bevorderd en aan het hoofd van landweer-bataillons gesteld werden, met een tractement dat met hunnen rang overeenkomt en een derde hooger is. — De artillerie heeft men, geheel uit dezelfde oorzaak, reeds verscheidene jaren geleden, eene vijfdien staf-officier per brigade, in het geheel alzoo negen majoors meer toegevoegd dan dit wapen vroeger had. Daar deze majoors echter ook maar het kapiteins-tractement genieten, zoo staan zij met de voormelde majoors der kavallerie op eene gelijke schaal.

staf-officier; b) voor ieder regiment kavallerie der landweer, eveneens een regiments-kommandant en een regiments-staf-officier; c) voor ieder regiment der landweer-infanterie en kavallerie moeten oude linie-officieren gedetacheerd worden, voor de leiding der kompagnien en der eskadrons. Verder moeten in die vestingen, waarin thans divisie-kommandanten de betrekking van opperbevelhebber vervullen, nieuwe opper-kommandanten worden benoemd; de troepen die in de vesting in bezetting liggen en de reserve-troepen der linie- en landweer, moeten bevelhebbers en kompagnies-aanvoerders bekomen, de staven van de te velde trekkende korpsen, divisien en brigaden moeten aanmerkelijk versterkt worden door oudere, bekwame en geoefende officieren. En al deze betrekkingen, alleen met uitzondering van eenige kompagnies-kommando's bij de reserve- en bezettings-troepen, kunnen slechts uit het getal officieren van het staande leger worden aangevuld. Het nadeel dat uit eene zoo plotselinge verandering van betrekking zoo veler hoofd-officieren ontstaat, is klaar en duidelijk. De troepen verkrijgen nieuwe aanvoerders; de bevelhebbers zien zich in eenen nieuwen werkingskring verplaatst; hier zijn zij niet op hunne plaats, daar worden zij niet regt gekend; het wederzijdsch vertrouwen ontbreekt; met den besten wil kunnen deze leemten niet weggenomen worden; het is een losse band die den nieuwen aanvoerder aan den nieuwen troep bindt. En wat blijft de regimenten over, nadat al de gezegde plaatsen uit hunnen boezem zijn aangevuld geworden? Een klein getal, wellicht de helft hunner staf-officieren, kapiteins, ritmeesters en eerste luitenants, en een overgroot getal van ten deele weinig ervaren tweede luitenants!! Dezen valt dan gewis eene groote buitengewone bevordering ten deel; maar, kan op het oogenblik der krijgshandeling, een' troep met aanvoerders gediend zijn, die, wel is waar, jeugdige frischheid en vurigen moed bezitten, maar die nog nieuwelingen zijn in de hun nu pas opgedragene betrekking? Voorzeker niet. — Zijn er daarentegen, wanneer de troepen moeten mobiel gemaakt worden, zooveel hoofd-officieren voorhanden als er plaatsen te bezetten zijn, en is er slechts gebrek aan subalterne officieren, dan biedt juist de organisatie van het Pruisische leger — hetwelk, met afwijking daarin van alle andere legers, zich uit alle standen recruteert, en in zijne gelederen steeds een groot getal geoefende, welopgevoedde en geschikte jonge lieden telt (1) — voldoende middelen aan, om de ontbrekende subalternofficieren te vervangen; men zal alzoo, voor wat hen betreft, nimmer in verlegenheid geraken, zooals daarin thans, bij de tegenwoordige zamenstelling van de offi-

(1) De officiers-plaatsen van de landweer worden bijna slechts alleen uit deze jonge lieden aangevuld.

cierskorpsen , het leger geraken moet , zoodra het op den voet van oorlog wordt gebragt. Op grond dezer opmerking doen wij den voorslag, om het getal der hoogere rangen te vermeerderen, en dat der lagere te verminderen, en wel bepaaldelyk de tweede luitenantsplaatsen by de infanterie en kavallerie.

Bij de uitvoering van dit voorstel zou men op de volgende vraagpunten acht moeten slaan :

A.) In welke mate kan, zonder benadeeling van de dienst in vreedstijd, of voor die in den oorlog, eene vermindering van de tweede luitenants plaats hebben?

B.) Welke bezuiniging zoude er uit deze vermindering ten voordeele van de nieuw daar te stellen hoogere plaatsen ontstaan?

C.) Welke hoogere betrekkingen zouden er, naar den maatstaf van de door gezegde reductie gewonnen middelen, bij voorkeur kunnen daargesteld worden?

De vraag A. beantwoorden wij dadelijk, door te verklaren, dat het leger *overvloedig* voorzien is van tweede luitenants, dat het er in verhouding meer heeft dan alle andere grootere of kleinere legers van Europa (1); dat, gelijk bij deze, zoo ook bij ons, in de dienst ten allen tijde met een kleiner getal kan voorzien worden, en dat eindelijk dit kleiner getal zeer gevoeglijk op 2 tweede luitenants-plaatsen per kompagnie en per eskadron kan vastgesteld, en alzoo haar getal bij ieder regiment infanterie tot 28 (met inbegrip van 4 adjudanten) en bij ieder regiment kavallerie tot 9 (met inbegrip van 1 adjudant) tweede luitenants kan verminderd worden. Deze reductie zou voor de geheele infanterie een getal van 528, voor de geheele kavallerie een getal van 152, en dus voor het geheele leger 680 af te schaffen tweede luitenantsplaatsen opleveren. (Bij de artillerie heeft iedere kompagnie alreeds slechts

2 tweede luitenants, zoodat deze reductie op haar niet meer valt toe te passen.)

De vraag B. leidt tot het maken der volgende berekening: Daar het tractement van eenen tweeden luitenant der infanterie in eene ronde som jaarlijks omtrent 500 Thalers bedraagt (servies- en tafelgelden daaronder begrepen), zoo zou men bij de gezamenlijke infanterie 528 maal 500 Thalers, en dus in het geheel 158,400 Thalers jaarlijks kunnen besparen. Het tractement van eenen tweeden luitenant der kavallerie kan op omstreeks 460 Thalers (met inbegrip van twee rations fourage en stalgelden) jaarlijks berekend worden; voor de 152 afgeschafte tweede luitenantsplaatsen zou men dus eene besparing hebben van 69,920 Thalers, die, gevoegd bij de bovengezegde som, een totaal van 228,520 Thalers jaarlijks zoude uitmaken en voor ons oogmerk beschikbaar stellen. Hierbij valt intuschen voorzeker de opmerking te maken, dat, aangezien de voorgestelde reductie slechts van lieverlede zou kunnen verkregen worden (naar mate het getal tweede luitenants dat uitviel of opklopm), de gezegde som vooreerst langs eenen anderen weg zou moeten verkregen worden, welligt namelijk door doorgaande verloven bij de infanterie, die in de opene garnizoensplaatsen, zonder nadeel voor de dienst, althans gedurende de wintermaanden, kunnen verleend worden.

De vraag C. kunnen wij volgenderwijs beantwoorden :

a) Voor de zes groote vestingen, wier opperbevelhebbers tegenwoordig divisie-kommandanten zijn, zou men even zoovele *werkelyke* opperbevelhebbers kunnen benoemen.

b) Ieder landweer-infanterie-regiment zou men reeds in vreedstijd eenen werkelijken regiments-kommandant kunnen geven, — hierdoor had men een getal van 56 regiments-kommandantsplaatsen, die uit de linie-infanterie konden bezet worden.

c) Hetzelfde kon met de landweer-kavallerie geschieden; — daar de landweer-kavallerie in oorlogstijd 24 regimenten sterk is, zou men daarvoor even zoovele regiments-kommandanten uit de linie-kavallerie kunnen aanstellen (1).

d) Het officiers-korps van ieder regiment infanterie van linie, zou, met achtneming op de eenmaal te doene overgave van officieren aan de landweer (ingeval van eenen oorlog) met vier stafkapiteinsplaatsen, en het korps officieren van een regiment kavallerie, met drie stafritmeestersplaatsen kunnen vermeerderd

(1) Terwijl eene Pruisische kompagnie infanterie 1 kapitein, 1 eerste en 3 tweede luitenants heeft, heeft men :

In Rusland	1 kapitein, 1 eerste luit., 2 tweede luits.,	(waarv. de jongste vaandr. heet)
— Oostenrijk	1 » 1 opper » 2 onder »	
— Frankrijk	1 » 1 » » 1 » »	
— Belgie	1 » 1 » » 2 » »	
— Nederland	1 » 1 of 2 » » 2 of 1 » »	
— Zweden	1 » eerste » 1 » »	
— de meeste		

D. Bondsstat. 1 » opper » 1 » » enz.

Bij de kavallerie merkt men dezelfde verhouding op :

In Pruisen heeft 1 Eskad. 1 ritm. 1 eerste luit. 3 tweede luits.

— Oostenrijk	» 1 » 2 » 2 opper » 2 onder »	
— Frankrijk	» 1 » 2 » 2 » » 2 » »	
— Rusland	» 1 » 1 » 2 » » 2 » »	(met inbegrip van 1 kornet).
— Zweden	» 1 » 1 » 1 » » 1 » »	
— Engeland	» 1 » 2 » 2 » » 2 » »	enz.

Uit deze voor de Pruisische tweede luitenants zoo ongunstige getalverhouding, ontstaat dan ook het nadeel, dat, terwijl in alle andere legers de eerste (opper-) luitenantsgraad dikwijls reeds na vier- of zesjarige diensttijd verkregen wordt, een Pruisische tweede luitenant niet zelden 15 à 18 jaren lang in dezen laagsten officiersrang verblijft.

(1) De regiments-kommandanten der landweer-kavallerie zouden in vreedstijd het toezigt kunnen houden over de oefeningen der eskadrons, of, waar deze konden zamengetrokken worden, hen in regimenten doen exerceren; verder zouden zij hunne zorg over de administratie en het beheer der eskadrons kunnen laten gaan, bij de jaarlijksche aanvullingen door de ligtingen, de belangen der kavallerie voorstaan, enz. De regiments-kommandanten der landweer-infanterie, zouden op dezelfde wijze werkzaamheid kunnen vinden, en beide wapensoorten konden jaarlijks gedurende langeren tijd bij de linie-regimenten van hun wapen gevoegd worden en daarbij zeer nuttige diensten doen.

worden, waarvan de eigenaars reeds in tijd van vrede als kompanie- en eskadrons-bevelhebbers bij de landweer dienst zouden moeten doen. Bij de infanterie zou men daardoor eene vermeerdering van 176 stafkapiteins-plaatsen en bij de kavallerie van 114 stafritmeesters-plaatsen hebben.

Rekent men hierbij de naar *a*, *b* en *c* nieuw te doene benoemingen, dan zouden er in het leger in het geheel 536 meer hooge rangen dan tegenwoordig zijn. Voor de artillerie en het korps der genie zou men eveneens eene gunstigere verhouding voor de bevordering kunnen verkrijgen, wanneer men de betrekkingen der artillerie- en genie-officieren, die tot heden door kapiteins werden vervuld, tot den majoorrang bragt, en wanneer men de kompagnien, die tot heden door eerste luitenants worden gekommandeerd (bij de artillerie de kompagnien van de vijfde staf-officieren) aan het kommando van werkelijke kapiteins overgaf.

In hoever men, met betrekking tot de in geval van oorlog daar te stellen reserve- en bezettingstroepen, nog eenige hooge rangen (majoors en kapiteins) zou kunnen daarstellen, zou uit de middelen moeten blijken, die voor de uitvoering van den geheelen, hier bedoelden maatregel beschikbaar zouden te maken zijn.

Alvorens ons uit te laten over het genoegzame der besparing, die wij door eene vermindering van 680 tweede luitenants, jaarlijks beoogen, willen wij nog de opmerking doen voorafgaan, dat in het Pruissische leger de betrekkingen van kapitein en ritmeester 1<sup>ste</sup> klasse en hooger opwaarts, in vergelijking tot de lagere rangen veel te hoog bezoldigd, ja in verhouding beter betaald worden dan dergelijke betrekkingen bij alle andere legers in ons werelddeel. Het zou hard zijn en bitter smartelijk gevonden worden eene bekrimping van dit hooge tractement te doen plaats hebben bij diegenen welke hetzelfde thans genieten; het kan dan ook niemand in gedachten komen zulks voor te slaan. Maar wanneer voor de nieuwbenoemden een verminderd tractement werd bepaald, en dat met de bedoeling om meer officieren in de voorregten van hooger rangen te doen deelen, en de lagere een beter uitzigt op bevordering te geven, met een woord: het leger een beter avancement te bezorgen, dan zou die vermindering algemeen als een voordeel, als eene aan het leger betoonde weldaad worden aangemerkt.

Diensvolgens zou een regiments-kommandant der landweer zich gaarne te vreden stellen, met het traktement dat tegenwoordig de stafofficier van zijn wapen geniet; de kommandant van een bataillon infanterie (onverschillig of hij bij de linie of bij de landweer staat) met 1800 Thalers jaarlijks; een regiments-stafofficier der kavallerie met 1600 Thalers; een dergelijk officier bij de infanterie met 1400 Thalers; een kapitein

van de eerste klasse met 1100 Thalers; een stafkapitein met 450, een stafritmeester met 520 Thalers jaarlijks; en zoo dan al het tractement van een regiments-kommandant der infanterie en kavallerie (niet van de landweer) in het vervolg met 150 of 200 Thalers jaarlijks verminderd wierd, zoo bleef het toch nog hooger dan het traktement dat in andere legers aan denzelfden rang wordt toegekend (1).

De besparing die men door het verminderd traktement van verscheidene rangen zou verkrijgen, zou eene aanzienlijke som uitmaken en zou, met bijvoeging der middelen uit de vermindering van 680 tweede luitenants-plaatsen voortvloeiende, toereiken voor de verwezenlijking van het beoogde doel; alzoo eene vermeerdering van het getal hooger rangen mogelijk maken, waarin hoofdzakelijk het middel ligt, om het leger eene betere bevordering te verschaffen.

## II. *Uitgebreidere toepassing van het stelsel van buitengewone bevordering.*

Indien wij reeds hierboven aangetoond hebben, dat de jaarlijksche buitengewone bevordering van ruim een twintigtal kapiteins en van ettelijke eerste luitenants op verre na niet voldoende is om voor tusschen de 700 à 800 stafofficieren- en generaals-plaatsen het meest mogelijk getal jonge, van geest en ligchaam even deugdelijke mannen te verkrijgen, dan zullen er geen verdere bewijsredenen behoeven bijgebracht te worden, om de meening te doen gelden, *dat dit doel slechts kan verkregen worden door eene uitgebreidere toepassing van het buitengewoon stelsel van bevordering.*

Ieder is doordrongen van de noodzakelijkheid eens buitengewonen bevorderingsstelsels; sedert lang is men reeds aan het denkbeeld gewoon, dat hij die onder ons staat, ons mogelijk boven het hoofd kan springen, en eenmaal zelfs over ons het bevel kan voeren; de tijd is derhalve geboren, dat men, zonder gevaar voor den goeden geest die onder het korps officieren van het leger heerscht, aan de buitengewone bevorderingen de grootstmogelijke uitbreiding kan geven; *dat door hetzelfde kan bereikt worden, wat by de meeste legers van Europa, op dezelfde wys, en door hetzelfde middel, bereikt wordt* (2).

(1) Zelfs het lager gesteld traktement der hierboven genoemde rangen, zou nog dat van dezelfde rangen in vele buitenlandsche legers overtreffen, bepaaldelijk bij de meeste contingenten der duitsche bondstaten.

(2) Wij hebben hier slechts aan Rusland, Oostenrijk en Frankrijk te herinneren, waar het stelsel van buitengewone bevorderingen jonge kolonels aan het hoofd der regimenten, jonge majoors aan het hoofd der bataillons en jonge kapiteins en ritmeesters aan het hoofd der kompagnien en eskadrons plaatst.

### III. Toekenning der voordeelen van de buitengewone bevordering aan alle rangen en wapenen.

Hierboven is reeds gezegd, dat tot nu toe bijna alleen de infanterie, en in dit wapen weder bijna uitsluitend de kapiteins met de voordeelen der buitengewone bevordering zijn begunstigd geworden. Zoo buitendien nu en dan ook nog een kolonel in zijne bevordering tot generaal, of een stafofficier van lagere rang, in zijne bevordering tot kolonel of luitenant-kolonel door officieren van minderen rang werd boven het hoofd gesprongen, zoo een jong stafofficier een regiment verkreeg, waarin een oudere nog als bataillons-kommandant of als regiments-stafofficier diende, lag daarin nimmer iets bijzonder opwekkends, omdat de aldus buitengewoon bevorderden zich reeds min of meer in dien leeftijd bevonden, die het uitzicht niet meer geeft, dat men het tot de hoogere rangen, namelijk die van brigade- en divisie-kommandanten, nog met kloekheid en kracht toegerust, zal kunnen brengen (1). De tot dusver buitengewoon bevorderde kapiteins hebben allen het veertigste levensjaar reeds achter den rug, en kunnen het bij de tegenwoordige gesteldheid van zaken, ten beste gerekend, op hun vijfzigste jaar tot regiments-kommandanten brengen; zullen zij nog tot den rang van generaals opklimmen, dan moeten zij, om tot die hoogte te komen, reeds zestigers zijn. Nu maken, wel is waar, de officieren van den generalen staf, van welke er ook ieder jaar eenige bevorderd worden, met betrekking tot den ouderdom eene uitzondering op den regel; voor een deel brengen zij het voor hun veertigste jaar tot majoors en voor hun vijfzigste tot kolonels; maar hun gering getal is ontoereikend voor de behoeften van het leger, en men zal, om het kwaad der veroudering tegen te gaan, er in tijds toe moeten besluiten, om *in alle rangen en by alle wapenen buitengewone bevorderingen te doen plaats hebben*. — Uit de groote massa van tweede luitenants zal men de meest talentvolle en bekwaamste moeten kiezen, en hen vroegtijdig tot eerste luitenants bevorderen; kloek en verdienstelijke eerste luitenants moet men spoedig tot kapiteins en ritmeesters doen opklimmen, schrander en ervaren majoors, die de blijken dezer eigenschappen gegeven hebben, aan het hoofd van regimenten plaatsen, onverschillig of zij al of niet tot de jongsten van dien rang behooren; met een woord, talent en verdiensten moet men verheffen waar men die ook aantreft; die uitstekend wordt geacht, moet men plaatsen daár waar men hem het best gebruiken kan.

(1) Wanneer een majoor, op den ouderdom van circa 45 tot 48 jaren, thans buiten zijne volgbeurt tot luitenant-kolonel bevorderd wordt en een regiment verkrijgt, dan kan hij rekenen dat hij midden in de vijftig jaren zal zijn, alvorens hij tot brigade-, en zestig jaren voor hij tot divisie-kommandant bevorderd wordt.

Om echter het uitstekend talent te leeren kennen, om de praktische geschiktheid van hen, die bijzonder aanbevolen worden, te beproeven, moet men hen in de meest uiteenloopende kringen plaatsen, hen de verschillendste dienstverrigtingen opdragen, waarin zij door hunne handeling kunnen toonen, of en voor welken hoogereren werkingskring zij geschikt zijn. Het ontbreekt in het leger niet aan middelen om dergelijke proeven te nemen. Bij het leer-bataillon en bij het leer-eskadron, aan de spits der landweer-kompagnien en der landweer-eskadrons, kunnen kapiteins en luitenants de *praktische* blijken hunner deugdelijkheid geven; in de betrekking van adjudant en bij de jaarlijksche oefeningsreizen van den generalen staf, kunnen zij aan den dag leggen, in hoever hunne *geestontwikkeling* hen voor de hoogere dienstbetrekking geschikt maakt, in hoever zij heldere begrippen hebben aangaande de leiding en het gebruik der troepen; in hoever zij, eindelijk, in staat zijn om berekeningen te maken en vraagstukken op te lossen. Staf-officieren kunnen bevonden worden bekwaame aanvoerders te zijn aan het hoofd van gemengde troepen, en, als bataillons- en regiments-kommandanten, doorkneede administrateurs en geoefende onderwijzers blijken te zijn; om verder niet van andere aangelegenheden te spreken, waarin hunne geest- en lichaamsheerlijkheden kunnen beproefd, hunne bekwaamheid tot hoogere, ja tot de allerhoogste rangen kan erkend worden.

Men opene slechts de baan, en de voordeelen van dezen maatregel zullen niet achterwege blijven. Het leger zal, gelijk het in de *lagere rangen* jong en frisch is, ook in de *hoogere* altijd jong en frisch blijven, wanneer bij de keuze der aanvoerders slechts niet op het patent van aanstelling, maar op de vereischte kloekheid van geest en ligchaam acht geslagen wordt.

(B.)

### OVER HET INFANTERIE-VUUR.

(Uit de *Algem. Militär-Zeitung* van 3 Julij 1844.)

De uitvinding der handvuurwapenen en van hun gebruik in den oorlog, dagteekenen van de veertiende eeuw. Hunne zwaarte en hun moeilijk gebruik waren echter, tot op het laatst der zestiende eeuw, nog altijd zoo groot, dat tot op dien tijd toe de piek het hoofdwapen der infanterie was gebleven. Eerst omstreeks dien tijd, en bepaaldelijk in den kort daarop gevolgenden dertigjarigen oorlog, werd, naar het voorbeeld van *Gustaaf Adolph*, de piek door het vuurwapen verdrongen, welk laatste vervolgens, door de latere uitvinding der bajonet en van het steenslot, meer volmaakt, haren rang als eenigst wapen der infanterie heeft ingenomen en gehandhaafd.

Bij de zwaarte die het vuurwapen in den beginne had, en bij deszelfs moeilijk gebruik, was het natuurlijk, dat men des te meer streefde naar een juist schot, maar tevens werd deszelfs invoering bij de geslotene infanterie daardoor zeer bemoeijelijkt. De pogingen om het voor die invoering geschikt te maken, waren uit dien hoofde bijzonder gerigt op vermindering van zwaarte en gemakkelijker hantering. Men was gelukkig genoeg deze resultaten te verkrijgen; maar men had er zóózeer de juistheid van het schot aan opgeofferd, dat daarop, bijv. in den zevenjarigen oorlog, op eenige uitzonderingen na (de vrijkorpsen), door de slechts in geslotene gelederen vechtende infanterie, naauwelijks meer acht geslagen werd, en dat snelheid en gelijktijdigheid van het gekommandeerde vuur, het eenige was waarnaar men streefde. Wij weten niet regt, of men, met opzigt tot de juistheid van het schot, den infanteristen eenig ander voorschrift gaf dan de horizontale aanleg, of dat er gedeeltelijk, ofschoon voorzeker hoogst gebrekkig, in het schijfschieten werd geoefend, doch vermeenen, naar den aard van het wapen en naar deszelfs toenmalig gebruik, beiden met regt te mogen betwijfelen. De infanterie vocht altijd gesloten, in linie, en men vergenoegde zich met opzigt tot haar vuur, met de gedachte: «veel honden (veel kogels) zijn des hazen dood.» De omstreeks het laatste vierde gedeelte der vorige eeuw, plaats gehad hebbende invoering van den ijzeren ronden laadstok en van het kegelvormig zundgat, welke beiden het snelvuren zeer bevorderden, moesten toenmaals gewis wel de meening doen opvatten, dat het infanteriegeweer den hoogsten trap van volmaaktheid had bereikt.

De Amerikaansche bevrijdings-oorlog en de oorlogen der fransche omwenteling, welke onze snelvurende infanterie met langzaam vurende, maar goed mikkende, nog ongeoefende strijders, in meestal voor haar nadeelige gevechten bragten, moesten dat gevoel van gedroomde volmaaktheid wel eenigermate verzwakken; maar daar de werkdadigheid der infanterie in de revolutie-oorlogen meer gezocht werd in hare beweegbaarheid, in den schok en de kracht harer geslotene massa's, dan in haar vuur, zoo werd tot op den laatsten tijd der jongste Europesche oorlogen, in weêrwil der steeds algemeener wordende invoering van de verstrooide vechtwijze, het vuurwapen en deszelfs gebruik over het algemeen, slechts weinig meer volmaakt. Slechts bij enkele, voor het verstrooide gevecht bepaaldelijk bestemde korpsen, werd aan deze meerdere volmaking eigenlijk waarde gehecht. Bij de infanterie in het algemeen, is men eerst in den lateren tijd daarmede aangevangen, waarvan onder anderen een verblijvend blijk geeft, het bij vele Duitse infanteriën ingevoerde verhoogde vizier (aan het benedengedeelte van den loop, en dat men dus niet met den korrel, aan de monding moet verwisselen).

Evenals de Europesche oorlogen, sedert het einde van den dertigjarigen oorlog tot op de fransche revolutie-oorlogen, gedeeltelijk meer naar het goedvinden der monarchen, dan overeenkomstig de belangen der staten ondernomen werden, zoo werden zij ook meer naar wederzijds aangenomen vormen, dan volgens den aard der menschen en der wapenen gevoerd. De oorlogen der fransche revolutie hebben daarin eene verandering gebragt; de natuurlijke grondbestanddeelen van krijg en worsteling hebben deze vormen verbroken. Bij de leiding van de infanterie in het gevecht, wordt toch de menschelijke aard meer in werkdadigheid gebragt door zijne morele veerkracht en door hetgeen hij in staat is naar ziel en lichaam uit te voeren, dan door de aangeleerde deugdelijkheid en den hoogen graad zijner vorming, naardien, bij eene met dien aard strookende leiding, voorzeker al deszelfs eigenschappen evenzeer in aanmerking verdienen te komen. Door die eenzijdige beschouwing, ontstond de overdreven diepe stelling, het gebrekkige infanterievuur en de geringschatting van hetzelfde. Hoe groot dit gebrek was, daarvan mag nog de fransche infanterie van het jaar 1815, in Duitschland, een voorbeeld geven. Het fransche infanteriegeweer is derwijze zamengesteld, dat bij de gebruikelijke lading van 11 grammes en het mikken met volle korrel, de kogel op omstreeks 100 schreden afstands het doel bereikt, maar bij grootere afstanden, aanmerkelijk beneden hetzelfde daalt. Daarbenevens zijn de reeds zooveel besprokene terugstoot en zijwaartsche slag naar het gezicht, bij dit geweer zeer sterk. Met hetzelfde nu trok de jonge infanterie in het jaar 1815 te velde, zonder vooraf in het schijfschieten geoefend te zijn. Voorzeker zou men veel te ver gaan, wanneer men aannemen wilde, dat ook maar het honderdste der gevallen schoten, zelfs in het verstrooide gevecht, een naar zijn doel goed gerigt schot geweest zij. Het naar eisch mikken werd niet geleerd; en de pijnlijke slag tegen het gezicht was gewis niet spoediger gevoeld, dan het middel gevonden was om dien te vermijden, door niet op het doel aan te leggen.

De historische loop van de inrigting en het gebruik van het wapen in den oorlog, is derhalve, naar aanleiding van het bovengezegde, over het algemeen nagenoeg als volgt geweest: In den beginne had men een zwaar wapen, bij een moeilijk gebruik, maar een zooveel mogelijk juist schot; toen bekwaamheid in de behandeling van het wapen en de meest mogelijke bespoediging van het schot, maar geheele veronachtzaming van de rigting; eindelijk, geringschatting der waarde van het wapen, welke geringschatting, met betrekking tot het vuur der geslotene infanterie, volkomen was, en met betrekking tot het verstrooide gevecht, althans voor de massa der infanterie, zoo groot, dat noch bij de wapening, noch bij het onderrigt, op het juiste schieten acht geslagen werd.

Nadat intusschen, omstreeks het einde der jongste oorlogen, het geloof aan de onovertreffelijkheid der fransche wijze van de infanterie te leiden, door nederlagen en zeer groote verliezen aan het wankelen was gebragt, begon men bij de andere Europesche staten het niet meer gansch natuurlijk te vinden, dat de infanterist, met opzigt tot zijn wapen, geheel ongeoeffend tegenover den vijand geplaatst en geleid werd, zonder acht te geven op het gebruik dat hij van zijn wapen maken kan, en op de werking der tegen hem werkzame vijandelijke wapens. De achting voor het vuurwapen der infanterie keerde terug; men bepaalde zich echter in het algemeen tot de oprigting van enkele, beter gewapende en geoeffende, zoogenaamde ligte afdeelingen. Eerst in de latere tijden is men in Duitschland vrij algemeen begonnen, door gepastere wapening en zorgvuldiger oefening van alle infanterie-soorten, haar vuur te verbeteren. Men heeft daarna den goeden weg ingeslagen, en thans is het onze taak, dien goeden weg, naar ons beste weten en inzicht, nader aan te duiden. Men verschoone daarbij de welligt wat te didaktische voordragt, welke wij slechts korthedshalve gekozen hebben.

Er bestaat slechts ééne infanterie, namelijk *ligte infanterie*; dat wil zeggen, alle infanterie moet zoo ligt gewapend en gekleed, en zoo beweegbaar zijn als slechts mogelijk is; terwijl, ten tweede, alle infanterie op de best mogelijke wijze gewapend en in het schieten geoeffend moet wezen. Wij kunnen geen reden vinden, om het eene gedeelte meer voor de geslotene, het andere meer voor de verstrooide vechtwijze te vormen, namelijk ieder gedeelte in een diensttak, die even noodzakelijk en van gewigt is, min geoeffend te laten.

Het streven naar een juist schot en het streven naar een spoedig vuren, moet weerkeerig elkander iets toegeven, zoodat beiden hun doel tot op eene zekere hoogte bereiken, zonder dat het een het ander verdringt. Wij streven derhalve naar de meest mogelijke volmaking van ons *eenig* algemeen vuurwapen; de getrokken bus zullen wij daartoe niet kiezen, omdat hare lading meer tijd vereischt dan het musket, en omdat zij te zwaar is, wanneer haar de vereischte lengte gegeven wordt, om ze van uit het tweede gelid in gesloten orde te gebruiken. Het musket met vizier geeft den geoeffenden soldaat een zeker schot. Voor den onder-officier zou men wellicht de bus als wapen kunnen kiezen, daar hij in het gesloten gelid in het geheel niet vuurt, maar in het verstrooide gevecht, met een allezins zeker schot, 't welk intusschen slechts bij bijzondere gelegenheden zou moeten bevolen worden, aldus gewapend, regt van pas zou zijn.

Het onderrigt in het schijfschieten moet met ieder man zóólang voortgezet worden, tot hij op alle gebruikelijke afstanden voor het vuren, even goed treffen kan. De onderwijzer moet

bij deze oefening tevens onderzoeken, of soms ook eene gebrekkige zamenstelling van het wapen oorzaak van het mischieten is, en dan terstond de noodige verbeteringen bevelen.

Grondig moet men de middelen onderwijzen, om den slag in het gezigt af te weren, en de overtuiging bekomen, dat de soldaat daarvoor niet meer bevreesd is.

Maar, zal men vragen, waar moet de tijd voor zoodanig onderwijs gevonden worden? Wij kunnen deze vraag niet anders beantwoorden, dan met te zeggen, dat men slechts den voorhanden tijd tot dit gewigtig doel zooveel mogelijk goed moet besteden; voorzeker zal men dan slechts zóóver komen als men kan, maar voorzeker veel verder dan men gelooft. Het onvoltooide mag echter niet opgegeven en vergeten worden, maar moet bij de eerste gelegenheid worden aangevuld en volmaakt.

Bij het gezamenlijk vuren, moet het te vroegtijdig schieten reeds den rekruten als een zware misgreep voorgehouden worden; voor geoeffende soldaten moet er eene vrij beduidende straf op worden gesteld, die, bij herhaling, nog moet verzwaaard worden.

Daar men voor onderscheiden afstanden op eene verschillende wijs moet aanleggen, zoo maakt de oefening in het schatten der afstanden, op alle terreinen, een noodzakelijk vereischte uit.

Geen schot, zelfs met losse patroon, mag er worden gedaan, zonder met voordacht op een bereikbaar doel gerigt te zijn.

Ten einde in hetgeen waarin men onderwijs geeft zelf zooveel mogelijk ervaren te zijn, en om de groote waarde van het juiste schieten te doen blijken, moeten ook de officieren en onder-officieren schietoefeningen houden, en moeten deze met die der manschappen hand aan hand gaan.

Al hebben wij ook bepaaldelijk afgezien van het nedervallen des eersten, en van het schieten des derden gelids, zoo zijn wij toch op het behoud van drie gelederen voor de normale stelling der infanterie gesteld. Het derde gelid maakt met zijne geweren, welker omwisseling met die van het tweede gelid na elke losbranding terstond moet plaats hebben, eene vuurreserve uit, die voor de schietvaardigheid nog altijd noodzakelijk is. Deze bestendige schietvaardigheid is van het grootste gewigt. Zij moet, wanneer het slechts eenigzins mogelijk is, vóór het aanvangen van iedere beweging, volkomen (zoodat de drie gelederen weder geladen zijn) hersteld zijn, en mag bepaaldelijk bij de voor den bajonetaanval voorwaarts rukkende afdeeling nimmer ontbreken, daar men, met het gemis van het vuur vóór den aanval, de helft van deszelfs morele kracht zou prijsgegeven hebben. De kogel wordt den wijkenden vijand achterna gezonden, of ondersteunt onze bajonet in het handgemeen zijn met den vijand die zich tegen onzen aanval weert. Het vuur, 't welk deszelfs standvastigheid onmiddellijk voor den aanval moet schokken, moet van andere

afdeelingen komen, dan van die welke met de bajonet op hem indringt.

Onze geslotene infanterie moet den kavallerie-aanval ontvangen met een op den kortst mogelijken afstand af te geven vuur van de beide voorste gelederen, gepaard gaande met eene snelle wisseling der geweren tusschen het tweede en derde gelid. De bajonet van het eerste gelid en het geladen geweer van het tweede, zijn dan nog tegen den voortgezette aanval gereed, terwijl het derde gelid op nieuw laadt. Geen ander, dan een flank- of tirailleur-vuur, mag het op den kortst mogelijken afstand af te geven vuur der beide eerste gelederen voorafgaan, opdat de morele kracht van de aanvallende kavallerie niet verhoogd worde, door de, al is het ook verkeerde onderstelling, dat zij het vuur der infanterie reeds ontvangen heeft.

Wij houden het daarvoor, dat de infanterie, bij een naar deze grondbeginselen geleerd en afgegeven vuur, met een wapen, welks werkdadigheid de percussie-ontsteking zoo on-eindig verhoogd heeft, roemvol op de slagvelden de eereplaats weder zal innemen, op welke hare groote inspanningen en offers haar regt geven, en die zij door het verzuimen der intellectuele ontwikkeling van hetgeen waartoe hare vorming haar in staat stelt, en van haar wapen, bijna verloren had. Doch terwijl wij hier, voor eene leiding der infanterie, overeenkomstig haren aard, oek de vorming en het goed gebruik van den verstandelijken aanleg der menschen, schoon slechts maar in tamelijke mate vorderen, hooren wij reeds de gewone tegenwerping van diegenen, die beweren, dat voor den vijand alles buiten toepassing blijft, wat in de uitvoering beleid en schranderheid vereischt. Wij hebben hierop geen ander antwoord, dan dat wij de gebrekkige, ongelukkige of vruchteloze ervaring van dezulken, die dergelijke tegenwerpingen maken, des te meer betreuren, als dezelve de waarde vermindert van dat kloeke en krachtige beeld des krijgsmans, 't welk den soldaat steeds voor den geest moet staan, en dezen laatsten daardoor hindert en stuit. Aan onze jongere kameraden moeten wij echter de verzekering geven, dat onze ervaring ons verblijdender resultaten heeft gegeven, resultaten die ons voor den wel onderrigten en goed aangevoerden Duitschen soldaat met ware liefde en achting vervuld hebben.

Men zoude echter de vraag kunnen doen, of de veldslagen dan niet reeds moorddadig genoeg zijn, en of men niet moet vreezen, derzelve offers door meerdere volmaking van het infanterie-vuur, nutteloos te vermeerderen. Wij antwoorden, dat wij bij eenen kampstrijd op leven en dood, het gebruik der scherpe bijl niet alleen voor verstandiger, maar zelfs voor menschelijker houden, dan het gebruik eener stompe bijl. Mogten wij overigens de verwezenlijking der droomen van den abt de *Saint Pierre*, nopens eenen eeuwiggen vrede, nog al-

tijd weêrestreven, zoo merken wij aan, dat het welligt in de raadsbesluiten der Voorzienigheid kan liggen, dat de menschheid eerst door de buitensporige verdelging tot dien eeuwiggen vrede komt.

Zoolang het echter zoover nog niet gekomen is, willen wij ons tegen onze vijanden verweeren, naar onze beste krachten, en zoo goed en met een zoo scherp zwaard, als wij kunnen.

(B.)

---

## Verscheidenheid en Overeenstemming.

---

Meermalen heeft men ons de opmerking medegedeeld, dat er iets haperde in onze classificatie van de kleinere artikels, losse gedachten en wenken, die nu eens in de *gemengde berigten*, dan weder onder andere rubrieken of hoofden in onze kolommen voorkwamen. Het schijnt zelfs, dat enkele onzer lezers door deze leemte teruggehouden zijn van het zenden van kleine opstellen, losse gedachten en denkbeelden over deze en gene onderwerpen, die te beknopt en te klein van omvang waren, om ze onder afzonderlijke hoofden ter plaatsing te zenden. Men vermeende, en wel eenigzins te regt, dat eene beknopte bespiegeling over de eene of andere zaak, over deze of gene gebeurtenis, plaats gehad hebbende verandering, gegeven voorschrift, humoristische gedachten, of mensch- of zaakkundige opmerkingen, niet wel in den vorm van *gemengde berigten* konden gewrongen worden. In een woord, door velen werd de aanneming van een rubriek verlangd, geschikt om zulke kleine artikels te vereenigen, met het bepaalde doel, om *verscheidenheid* daar te stellen, zonder de *overeenstemming* te missen, iets dat zoo noodzakelijk is om de algemeene strekking van het tijdschrift te behouden. Met aan dat verlangen te voldoen, voeden wij de gegronde hoop, dat dit nieuwe rubriek onze raadgevers zal aansporen, ons stoffe te leveren tot deszelfs aanvulling, om zoodoende door afwisseling van onderwerpen, stijl en gedachten, eene nieuwe bron te vormen van intellectueel genoegen.

Tot opening van dit nieuwe rubriek, zal het welligt noodzakelijk zijn, in algemeene trekken het nut te schetsen, dat een militair tijdschrift kan stichten, en deszelfs invloed te begrooten, om daarmede de strekking aan te wijzen, die wij zoo gaarne aan deze verscheidenheid wenschten te geven. Wij willen alzoo beknopt de navolgende vraag behandelen:

OF EEN MILITAIR TIJDSCHRIFT IN DE LOOPENDE OOGENBLIKKEN, KAN BESCHOUWD WORDEN VAN ZODANIG BELANG TE ZIJN, DAT HET EEN DOELTREFFEND NUT ZAL STICHTEN BIJ HET NEDERLANDSCHE LEGER?



Zijne Majesteit, onze geëerbiedigde Koning, heeft bij de aanvaarding van Hoogstdeszelfs regering, aan de Nederlandsche soldaten gezegd: dat Hoogstdezelve als Koning van hen verwachtte, voortdurende trouw, handhaving van krijgstucht en een onafgebroken streven bij tijden van rust en vrede om zich te bekwamen voor den krijg.

Trouw en toewijding kunnen aangeboren zijn als grondtrek van het karakter. Die gevoelens kunnen en moeten door opvoeding veredeld, en door het geloof aan de verbindende kracht van den eed versterkt worden.

De veranderlijkheid der menschelijke natuur, en hare neiging om onder verschillende, somtijds tegenstrijdige gewaarwordingen te bukken, nu eens aan deze, dan weder aan gene indrukken gehoor te geven, mogen echter niet uit het oog worden verloren. Als men nu den invloed van de voortbrengselen der drukpers, in de loopende tijden, eenen krachtigen gemoeds-hefboom erkend te zijn (en deszelfs bestaan toch zal wel geene bestrijders vinden) dan zal men ook — zonder juist in bepaalde toepassingen te treden — eveneens moeten toestemmen, dat die invloed evenzeer ten goede, als ten kwade kan werken. De trouw, de toewijding en het geloof aan de verbindende kracht van den eed, zijn derhalve blootgesteld aan eenen strijd, die nu eens strevende is tot versterking, dan weder tot ondermijning en verzwakking der zedelijke beginselen. Die deugden zijn daarenboven niet geheel gewaarborgd tegen den drang der hartstogten, en aangezien de grond, waarin die zedelijke beginselen wortel geschoten hebben, in zekeren zin, door de hartstogten meer of min gevoed wordt, zoo verkrijgen deze daardoor eenen vrij doortastenden invloed op het eigenlijke gehalte der trouw, der toewijding en op de verbindende kracht van den eed.

Bij het hier vooronderstelde geval, is de *handhaving der krijgstucht* een voorname factor van de zooeven bedoelde beginselen, waarvan de *trouw* aan het hoofd staat: de eene dient tot voeding en ondersteuning der andere. Is nu de eene onderworpen aan den invloed der hartstogten en aan dien van goede of schadelijke leerstellingen, dan zal derhalve de andere het eveneens wezen. Beiden, krachtig toegerust door zedelijke beginselen, telkens vernieuwd, verjeugdigd, in aantrekkelijke en bevallige vormen voorgedragen, kunnen het aanwezen geven aan den soldaten-zin — aan die groote kracht des legers.

Kan en mag men nu dezen hoofdfactor van de zedelijke waarde eens legers, prijsgeven aan het prediken van schadelijke leerstellingen, zonder een zeker tegenwigt te leggen in de schaal, waarmede de geest het schadelijke weegt? Wij gelooven het niet. Wij vermeenen zelfs — en wel op grond eener niet te verwerpen ondervinding — dat de trouwste, de meest aan de

wetten van krijgstucht onderworpenste soldaat, somwijlen, zoal geen tegengift, dan toch eenigen steun en een helder beeld, tot vergelijking van zich-zelfen, noodig heeft!

Hoe en op welke wijze die soldaten-zin kan aangekweekt worden, zal wel geen betoog behoeven, en in hoeverre *wij* dat doel hebben getracht te bereiken, en in hoeverre wij daarin geslaagd zijn, mogen wij-zelve niet beoordeelen. De publieke opinie zij in deze onze regter, en aan haar oordeel onderwerpen wij onzen wil, den wil van het goede gezocht en opgespoord te hebben.

Wij vermeenen alzoo, zonder in verdere ontwikkeling te treden, dat het verlangen en de verwachting van Zijne Majesteit den Koning, met opzigt tot de onderhouding van trouw en de handhaving der krijgstucht bij hoogstdeszelfs leger, door eene goed begrepen redactie van een militair tijdschrift, eer bevorderd dan benadeeld kan worden. Zonder nu regtstreeks te willen beweren, dat daaraan in de loopende oogenblikken werkelijk behoefte bestaat, gelooven wij echter, dat er tijden en omstandigheden zouden kunnen komen, dat het bestaan van zulk een, en voornamelijk van een reeds gevestigd tijdschrift, 't welk niet geheel zonder invloed is, werkelijk wenschelijk ware.

Men zal zich in geene gissingen behoeven te verdiepen, wat Zijne Majesteit door een «onafgebroken streven bij tijden van rust en vrede, tot het bekwamen tot den krijg,» verstaat, of verstaan wil hebben. De beoefening der gewone dienst- en exercitie-reglementen, en eene stipte betrachtting van datgene wat in die en dergelijke voorschriften wordt ontwikkeld, is slechts een eerste stap tot de bekwaming tot den krijg.

Wanneer het nu de waarheid is, dat de oorlog in zeer hooge mate veel oefening en volharding van het ligchaam inroept, dan is het niet minder waarheid, dat er geen toestand kan gedacht worden, waarin eene snelle en krachtige werking van den geest meer wordt gevorderd dan in den krijg.

De bovenbedoelde dienst- en oefenings-voorschriften kunnen echter slechts het werktuiglijk gedeelte van dien ingeroepen geest daarstellen. Hoe volmaakter die bewerktuiging is, des te minder wrijving zal er bestaan, in het oogenblik dat het geheel door den *moteur* in beweging gesteld wordt. Maar de *moteur* heeft met die voorschriften weinig of niets gemeen, omdat zij gevormd moet worden uit de zedelijke, uit de geestige gedeelten van het ware beeld des oorlogs, waarvan slechts eene flauwe schets in de reglementen opgenomen is.

Bij de hoogste aanvoerders, bij de groote mannen, die door het lot schijnen bestemd te zijn, om eene rol te vervullen aan het hoofd van volken of aan de spits der legers, kan die *moteur*, door inwonend genie, door aangeboren behoefte om aan de verpligting, die op het erfdeel eens grooten naams berusten, te

volldoen, gewrocht worden; doch zulke mannen, behooren, uit den aard der zaak, tot de zeldzaamheden, tot de gunstelingen der schepping en der eeuwen, die wij mogen bewonderen, maar die wij minder kunnen beoordeelen. Bij de meerderheid moet de eigenlijke *moteur* door studie en door toegepaste praktische beschouwing aangekweekt en gevormd worden.

De betrachtting der krijgsgeschiedenis en der grootsche voorbeelden, die zij den denkenden beschouwer voorhoudt, kan eene praktische studie der zedelijke hefboomen worden, die op de afwisselende aandoeningen van het gemoed der werktuigen (der soldaten) werken. Die betrachtting kan aan het beeld des oorlogs eenen vasten en waren vorm geven, die in de ziel des beschouwers overgaat.

Wanneer wij nu echter slechts eenen vlugtigen blik werpen op het uitgestrekte gebied van de speciale takken der krijgskunst, wier kennis bij de meer ondergeschikte werktuigen noodzakelijk is, dan overtuigt men zich al vrij spoedig, dat er meer dan eene betrachtting van het hierboven bedoelde onderwerp noodig is.

Het verlangen des konings is, dat men zich bekwame tot den krijg; in algemeenen zin genomen, dat men derhalve den geest evenzoo als het ligchaam blijve oefenen: dat men studere!

Tot oefening van den geest zijn boeken noodig. Sommigen schrikt dit af; anderen worden vaak medegesleept, en, voor den eigenlijken soldatenzin, wel eens *te diep gevoerd* in het gemeenebest der letteren en dat der wetenschappen, en, bij het uit het oog verliezen van het eigenlijke doel der studie, allengskens overgebracht in het gebied der schoolvosserij en der pedanterie.

Dit zijn twee uitersten; beiden zijn klippen waarop de bekwaamaking tot den krijg schipbreuk lijden kan.

Het is moeilijk, zoo niet dikwerf onmogelijk, om uit eene groote massa boeken, het ware, of het bereikte standpunt der wetenschap op te sporen; en juist dat standpunt overzigtelijk voor zich te hebben en het bij zijne steeds voortgaande beweging in het oog te houden, is het eigenlijke criterium voor den veldsoldaat.

De boeken stellen daarenboven slechts de rustpunten van de wetenschap voor. Houdt men zich nu alleen en uitsluitend bij de boeken, dan leert men de wetenschap in zekere bepaalde, somwijlen langgerekte tijdvakken kennen. Men zet zich met hen — in zekeren zin — neder: Maar nu is standhouden in sommige gevallen gelijk te stellen met achteruitgang, en achteruitgang is meer dan schadelijk; hij is voor de belangen van de zaak die men dient verderfelijik.

De boeken zijn daarenboven een soort van privaat domein, waarin een ieder, hetzij uit neiging, niet wil, of, uit gebrek aan middelen, niet kan ploegen.

Nu treedt de tijdschriften-lectuur te voorschijn met hare voortgaande beweging, met hare aantrekkelijke, korte, afwisselende en boeiende beschouwingen, met hare mededeelingen van allerlei aard, en met haren invloed, dien zij uit den voortgang der denkbeelden ontleent.

Van den zedelijken en intellectuelen kant beschouwd, kan derhalve een militair tijdschrift nuttig, doelmatig en zelfs wenschelijk beschouwd worden.

Er bestaan echter ook nog gronden die in eenen bepaalden zin voor de noodzakelijkheid van een militair tijdschrift pleiten. Het zij vergund die gronden slechts kortelijk aan te stippen, omdat eene volledige blootligging ons welligt te ver zou voeren over de grenzen van den kring, waarin wij ons, door stand en betrekking gedwongen, bewegen moeten.

Die gronden dan zijn te zoeken in de bekende denkwijze der natie nopens het militaire wezen in ons vaderland. Immers het is te verwachten, dat die denkwijze, met de jongste wijziging der grondwet, met de ingevoerde verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur der zaken van oorlog, krachtiger zal werken op den loop der dingen. In dezen stand van zaken zal het leger een tolk behoeven, om de verkeerde meeningen der leeken en oningewijden, zoo niet te bestrijden, dan toch terecht te wijzen. Te dikwerf misschien zal het gebeuren, dat de zoogenaamde tolken der openbare meening, zaken en handelingen, het bestuur van oorlog betreffende, hetzij uit onwetendheid, hetzij voorbedacht, aanvallen en in een verkeerd daglicht stellen. Verkeerde meeningen, valsche begrippen, onjuiste beoordeelingen zullen meer nog dan vroeger veld winnen, en indien deze niet met klem van redenen bestreden worden, dan zullen de donkere vooruitzigten, weldra in stik duistere zekerheid overgaan.

Een militair orgaan, verknocht aan de beginselen der militaire eer, aan de belangen van Vorst en Land, krachtig geschraagd door de medewerking van het intellectuele gedeelte van het leger, ondersteund door een groot aantal lezers en beschermd door de regering, zonder inwerking op de vrije strekking der redactie, zal derhalve het Nederlandsche leger een veelzijdig nut kunnen aanbrenge. Die medewerking kan zich in alle vormen doen kennen; zij kan zich in ernstige, gerekte verzoogen, of in losse invallende gedachten, waarin de *humor* eene voorname rol speelt, voordoen; zij kan eene wetenschappelijke, zij kan eene zedelijke of eene geestrijke strekking hebben; zij kan eene aangename en steeds boeiende *verscheidenheid* opleveren; maar om het ware doel van het tijdschrift te bevorderen, om invloed uit te oefenen, moet zij zich vooral door *overeenstemming* kenmerken. *Quod erat demonstrandum.*

In dit nummer is, en wel met voordacht, een artikel uit de *Algem. Militär Zeitung* overgenomen, betrekkelijk de *buitengewone bevordering* of zoogenaamde bevordering *by keuze*, waarop wij bij herhaling de aandacht vestigen. De gronden daár ontwikkeld, en op het Pruissische leger toegepast, hebben zulk eene algemeene strekking, dat ze welligt overal en ook voor ons leger in het bijzonder zouden kunnen gelden.

De ongewoonte van een zoodanig, thans bij ons in werking gesteld stelsel van bevordering, had in den aanvang de ooren doen spitsen, en heeft toen het voor de eerste maal toegepast werd, alle Nederlandsche militaire tongen, en vele Nederlandsche pennen in beweging gebracht. Welligt heeft die eerste keuze veel tot die beweging medegewerkt, en zeker is het, dat zij eenigzins te regt, bezorgdheid had opgewekt voor eene te groote afwijking van de eigenlijke strekking van dit nieuwe stelsel. Dat de gewoonte veel uitwerkt, is nu onlangs gebleken, aangezien men nauwelijks van de laatste bevordering bij keuze eenig gewag heeft hooren maken. Misschien moet dit ook worden toegeschreven, dat de keuze eenigzins meer in den geest der publieke opinie is uitgevallen.

Wij voor ons, stellen — het oog op het bedoelde artikel (bladzijde 7) gerigt — echter de vraag: Zal die keuze strekken om jonge talentvolle bataillons- en regiments-kommandanten, met der tijd te verkrijgen, zooals men dit, en door dezelfde middelen in Rusland, Oostenrijk en Frankrijk beoogt, en die de ongenoemde schrijver ook tot het Pruissische leger wilde uitgestrekt hebben? In dat geval moeten wij de keurlingen geluk wenschen, dat zij in de gelegenheid zijn geweest te toonen, al de vereischten en hoedanigheden te bezitten, die men in een bataillons- of regiments-chef wenscht aan te treffen. De eigenlijke vruchten van deze bevorderings-wijze, immers, zullen dan eerst geplukt worden, wanneer de keurlingen tot eenen zelfstandigen werkring geroepen, sprekende blijken kunnen geven van zulke uitstekende talenten te bezitten, die, door eene buitengewone bevordering, spoedig tot op de hoogere trappen der militaire hiërarchie moeten voeren. Een lang standhouden in de nu verkregen rangen, zou slechts een bewijs zijn, dat de *voorstellers* der begunstigden, zich uit onwetendheid van de eigenlijke bedoeling der hooge regering, of om andere weegoorzaken, in de voorgestelde personen vergist hadden. Wij houden ons overtuigd, dat de bedoeling van het hooge militaire bestuur geheel in den geest is van het meermaalen door ons genoemde artikel, en het is daarom, zelfs voor de hooge regering van veel gewigt, dat de strekking van de in dat artikel ontwikkelde gronden, algemeen beëamd worde.

Il y a des gens qui n'ouvrent un livre que pour y découvrir, bon gré, mal gré des rapprochements qui n'existent que dans leur pensée et des allusions auxquelles l'auteur n'a pas même songé. Le vrai coupable n'est point celui qui occasionne une application, c'est en général celui qui applique; mais ce n'est jamais ce dernier qu'on accuse.

ARNOULD FREMY.

Een bewijs hoever een speculatieve cotterrie-geest somtijds kan gaan, om zijne oogmerken en bedoelingen met personen en zaken te bereiken, is te vinden in de artikels, welke onze dagbladen nu onlangs geleverd hebben, over eene vermoedde benoeming van onzen tegenwoordigen Directeur-Generaal van Oorlog, tot Gouverneur-Generaal van Neêrlandsch Indie. Wij vermeen ons niet geroepen, al de daarbij ontwikkelde gronden te moeten wederleggen; doch wij achten ons verplicht, de misleiding der publieke opinie omtrent sommige punten, die meer tot onzen werkring behooren, zoo veel in ons is, tegen te gaan en te bestrijden.

In de eerste plaats klinkt het meer dan zonderling, dat de bedoelde schrijvers zoo geheel en al de Oost-Indische *militaire* quaestie uit het oog verliezen, en dat zij in alles het denkbeeld van *trekken*, en in niets, dat van *behouden* doen doorstralen. Aardig toch klinkt het, dat men in een kort tijdsbestek aan de *militaire talenten* van den kolonel *Michiels*, het behoud van eene dier koloniën dank weet, en dat men, als er sprake is van het vormen van een krachtig en beleidvol hoofdbestuur voor dien geheelen groep van koloniën, alleen bedacht is op cultuur en handel. — Dat men van de ondervinding der laatste veertien jaren spreekt, en daarbij niet gedenkt, hoe dikwerf het behoud van Java en der belendende koloniën, aan eenen zijden draad gehangen heeft, en hoe het altijd door de werking van een overwegend militair talent is moeten gered worden, verraadt eene kortzigtigheid, die, als zij niet door bevoegder pennen bestreden wordt, en bij gemis van dien, invloed mogt gaan uitoefenen op de publieke opinie, even hoogst gevaarlijk kan worden voor den Staat als voor den handel zelf. Dat Java eene bron moet blijven voor de finantiele belangen van den Staat en deszelfs bewoners, evenals het onze staatkundige positie te midden der staten van Europa moet schragen, valt wel niet te betwijfelen. Evenmin zal het eenig betoog behoeven, dat de eerste voorwaarde voor dat alles is: **JAVA TE BEHOUDEN**. Te behouden, in weerwil der herhaalde pogingen van de inlandsche vorsten en inboorlingen; in weerwil van de Engelsche staatkunde, wier strekking toch geen geheim kan zijn. Hoe hooger de bloei dier koloniën stijgt, hoe meer haar productief vermogen toeneemt — gesteld dat men zulks *alleen* door een burgerlijk hoofdbestuur kan verkrijgen — des te grooter zullen de gevaren worden, die onze overzeesche naburen, zoo behendig weten te bewerken, tot dezelve groot

genoeg zijn om het masker geheel af te werpen, en te doen zien, wie eigenlijk achter de schermen zaten, — des te meer heldenmoed en militaire talenten zullen er bij het hoofd van het koloniaal bestuur moeten zetelen. Meer zullen wij niet zeggen, en alleen de vragen stellen, of onder zulke omstandigheden de Oostindische quaestie niet als hoofdbeginsel eene *militaire quaestie* wordt? Of dáár, waar de omstandigheden plotseling hooge strategische en taktische maatregelen kunnen inroepen, om bloei, welvaart, cultuur, in een woord, om *alles te behouden*, zulke maatregelen van iemand kunnen uitgaan, die in de perfectie datgene is wat de bedoelde schrijvers verlangen, doch die van de militaire quaestie geen begrip heeft; of dat die moeten uitgaan van een militair, in wiens handen en aan wiens militaire talenten men zich blindelings kan overgeven? En, eindelijk, of de ondervinding nu nog niet voldoende geleerd heeft, dat in zulke vooronderstelde, hoogstgevaarlijke oogenblikken, waarin alles het oog gevestigd heeft op den persoon in wiens handen de hoogste magt berust, en elke weifeling of raadvraging een teeken van inwonende zwakte en een bewijs van eenen veegen toestand is, in de *eenheid in bevelvoering* de zekerste waarborg van redding is besloten?

Bij deze overwegingen hebben wij geene personen voor oogen gehad; wij hebben alleen de zaak, en wèl eene zeer gewichtige zaak willen voorstellen: eene zaak die door de geschiedenis onzer koloniën duidelijk genoeg voor den geest van ieder denkend beschouwer staat, welke door mercantiele inzichten niet zoodanig beneveld is, dat hij de *toekomst* vergeet om alleen *tydelyk* te genieten.

Op de hooge regering berust de verantwoordelijkheid van *behoud*; en hoe zou die regering zich voor de natie kunnen verantwoorden, wanneer eens geheel onverwachts de tijding in het lieve vaderland kwam, dat Java verloren was gegaan, uit gebrek aan een krachtig militair doorzicht, en dat de Gouverneur-Generaal zich verontschuldigde, met te zeggen, dat hij, *geen militair zynde*, zich had moeten verlaten op zijnen *EENIGEN generaal-majoor*, aan het hoofd van 25,000 gewapende mannen? De heeren handelaren zouden in staat zijn, den verantwoordelijken minister van marine en koloniën een onaangenaam proces aan te doen.

In het voorbijgaan de personen overziende, welke in die artikels voorkomen, valt op te merken dat het Zijne Exc. den Directeur-Generaal van Oorlog niet aangenaam heeft kunnen wèzen, door een dier schrijvers eenige jaren ouder en grijzer gemaakt te zijn. Wanneer men nauwelijks 37 jaren bereikt heeft, en daarbij nog dezelfde geest- en lichaamsvermogens bezit, als den man in zijne krachtvolste levensjaren eigen zijn, dan is het meer dan sluitend, om als eenen ruimen zestiger en afgeleefden man te worden voorgesteld aan de publieke opinie.

Men heeft den talentvollen, den hoogstverdienstelijken staatsman, Z. Exc. den minister van marine en koloniën, den heer *Baud*, op den voorgrond gesteld, doch de eigenlijke strekking dier artikels is niet moeilijk te vatten.

Men wil een burger- en geen militairen Gouverneur-Generaal, om de eenigzins gewijzigde plannen van den voormaligen commissaris-generaal, den Graaf *van den Bosch*, aan wien men, met zooveel regt, een groot aandeel aan den bloei der kolonie toekent, voort te zetten. Eilieve, die commissaris-generaal was toch een militair, en een wetenschappelijk militair, die

niet alleen de grondslagen der cultuur, maar ook de grondslagen voor het *behoud* van de vruchten der cultuur gelegd en aangewezen heeft.

Wij zijn niet geroepen om het bestuur van wijlen Zijne Exc. den luitenant-generaal *Eerens* te verdedigen, maar niet geheel toestemmend en stilzwijgend kunnen wij op een verdienstelijk generaal zien smalen, en zijne militaire talenten zien rangschikken onder de overtolligheden. Het schijnt dat men met voordacht heeft vergeten, wat hij gedaan heeft, om het *behoud* dier kolonie, zooveel de beschikbare middelen en de onverzadelijke gouddorst van het moederland toelieten, te verzekeren. Men vergeet ook, dat de kolonie onder zijn bestuur groote schatten heeft afgeworpen, terwijl zij vroeger millioenen aan het moederland kosteden! Hij kan gebreken gehad en niet al de hoedanigheden bezeten hebben, die men in eenen Gouverneur-Generaal verlangt, dit willen wij geenszins betwisten; maar zeker is het, dat, indien Java aan eene worsteling met eenen tweeden *Diepo Negoro* ware prijs gesteld geweest, men den doortastenden generaal bewonderd en gezegend zou hebben. Zulke zaken worden echter vergeten, wanneer de roede tijdelijk van den schoorsteen verdwenen is.

Wij herhalen hier ten slotte nogmaals, dat wij in de quaestie der benoeming van eenen Gouverneur-Generaal over Neêrlandsch Indie, geen partij hebben willen trekken, voor wie dan ook; iets waartoe wij ons geheel onbevoegd achten, maar dat ons doel alleen geweest is, de militaire quaestie in het midden te brengen, die wij, uit overtuiging, voor onze koloniën, vooral in de loopende oogenblikken, van het grootste gewigt achten.

Meermalen heeft men de vraag hooren behandelen, waarin de oorzaken moesten gezocht worden van die ontombare zucht, om zich te verheffen boven den kring waarin de verschillende graden der militaire hiërarchie zich moeten bewegen, — van die algemeene ontevredenheid, die men bij alle rangen, sedert een ruim aantal jaren, en vooral bij de jongste in jaren, opmerkte. Dikwerf is er geklaagd, dat de jongste officieren, en zoo opklimmende in alle rangen, niet meer dien tact, niet meer die onderworpenheid en tevredenheid toonden, die men voor een 16 à 20tal jaren opmerkte. De klagen daarover zijn dikwerf van hoogerhand gedaan, terwijl men de oorzaken heeft gezocht in eene trapswijze ondermijning der krijgstuicht, in den geest der eeuw, in de gepredikte beginselen van gelijkheid van regten, enz., enz. Zonder nu te beweren dat dit alles geenen invloed heeft uitgeoefend, gelooven wij echter dat er nog andere oorzaken hebben bestaan tot voortbrenging van den geest waarover men nu klagen laat opgaan. Wij voor ons vermeenen dat er hoofdoorzaken kunnen genoemd worden, die wij aan de overweging van bevoegde beoordeelaars overlaten. Zij zijn deze:

1°. In het verplaatsen van het zedelijk overwigt der kennis, van de hoogte der militaire hiërarchie op de lagere trappen, doordat de beoefening der militaire wetenschappen, bij de meerdere vestiging van onze herboren onafhankelijkheid (na 1815), trapswijze, maar bij de onderste rangen voornamelijk, eene *conditio sine qua non* van bevordering werd.

2°. Dat in dezelfde mate, dat men meerdere wetenschappelijke kennis en algemeene geestbeschaving vorderde bij de

jongere officieren, er in dezelfde mate minder gelet werd op de geestbeschaving der hoogere rangen, uitgaande van het beginsel dat men de gewenschte vruchten der militaire opvoeding toch wel eenmaal zoude plukken, zoodra namelijk een grooter getal talentvolle officieren een hooger standpunt zoude bereikt hebben. En, eindelijk, eene hoofdoorzaak:

5°. Het trapswijze verminderen van het *relief* van elken officiersgraad, waardoor de officiersstand en daarmede de onder-officiersstand in het oog van zich-zelfen, maar vooral ook in het oog van den soldaat, aanmerkelijk daalde. De concentratie van magt in de hoogste rangen, het trapswijze beneemen van de autoriteit der regiments- en bataillons-chefs, moest als van zelf de autoriteit van den kapitein tot die van tweeden luitenant, en die van luitenant tot die van onder-officier en korporaal doen verminderen. De *prestige* — als wij ons zoo eens mogen uitdrukken — van den korps-, regiments-, bataillons- of compagnie-bevelhebber, eenmaal verdwenen zijnde, de zedelijke hefboom der magt om te beloonen, ophoudende (1), en de magt der straf slechts gedeeltelijk blijvende, moest de zoo noodzakelijke veerkracht der krijgstuicht verlammen, terwijl de mindere als van zelf er toe gebragt werd om in zijnen meerderen niet veel meer te zien, dan een gering verschil in de onderscheidingsteekenen.

In vorige jaargangen van dit tijdschrift, hebben wij meermaalen zulke opmerkingen medegedeeld, als de vrucht eener meer dan gewone studie van menschen en zaken. Nu tot rijpere jaren geklommen, door meerdere ondervinding in onze overtuiging bevestigd, vermeenden wij nogmaals daarop te kunnen terug komen; nu echter met de verblijdende zekerheid, dat de stem der rede en der publieke opinie niet meer tot doove ooren spreekt, dat de krijgphilosophie hare leerstelsels doet gelden, en dat werkdadigheid van ligchaam en geest de plaats van het *far niente* van den gewonen dienstgang heeft ingenomen. Met het verblijdend *voorzigt* eindelijk, dat het hooge militaire bestuur reeds bedacht is, de hierboven vermelde beweegoorzaken uit den weg te ruimen, en zelfs bij de aanstaande wijziging der dienst-reglementen, voor het minst een gedeelte van het *relief* aan den officiers- en onder-officiersstand terug te geven, 't welk men hem, zoo geheel ten nadeele der dienst- en krijgstuicht, ontnomen had.

## OFFICIELE BERIGTEN.

Wij achten het voor de belangen van dit Tijdschrift doelmatig, onze lezers opmerkzaam te maken op de navolgende Koninklijke besluiten, die nog door geen onzer dagbladen in hun geheel zijn kunnen medegedeeld worden.

Beide de besluiten zijn, ieder op zich-zelf beschouwd, zeer belangrijk; dat van 20. Mei 11. in het bijzonder, dewijl daardoor het verblijdende voorzigt geopend is, dat er weldra zal voldaan worden aan de wenschen onzer Staten-Generaal en aan die van het leger, betreffende eene zoo noodzakelijke wijziging der Militaire Wetboeken. Deze en gene wijzigingen in den gang van het opperbestuur der zaken van oorlog, zijn sprekende blijken van des Konings hooge belangstelling in de stoffelijke en zedelijke belangen van het leger.

(1) Het ontnemen van de magt aan de bataillons- of regiments-kommandanten der bevordering van onder-officiers, zoo als zulks bij enkele korpsen plaats heeft, heeft onder anderen eenen gevaarlijken slag aan den hefboom der militaire autoriteit toegebragt.

WIJ WILLEM II, enz. (20 Mei 1841, n°. 25).

Op het rapport van Onzen Directeur-Generaal van Oorlog, en van Onzen Minister van Justitie van den 4den dezer, n°. 13, en van den 17den dezer n°. 54;

Gelet op het besluit van den 7den December 1813, n°. 40;

Hebben goedgevonden en verstaan, het Hoog Militair Geregts-hof uit te noodigen en aan te schrijven, om nopens de uitkomst van het onderzoek door het Hof, krachtens het voormeld besluit ingesteld naar de veranderingen en verbeteringen waarvoor de regtspleging bij de Landmagt vatbaar is, ten spoedigste een rapport aan Ons in te zenden, onder bijvoeging tevens eener opgave van 's Hof's gevoelen over eene herziening der Militaire Strafwetboeken, in het algemeen, waarbij door hetzelfde het oog zal behooren te worden gehouden, op onze uitdrukkelijke begeerte, om daar, waar bij de bestaande Militaire Wetten voor den krijgsmannet ligchaamsstraffen bepaald zijn, die niet overeenkomen met de beginselen daaromtrent bereids bij de burgerlijke straf-wetgeving aangenomen, die straffen door andere, van meer voegzamen aard te doen vervangen; — verlangende Wij, dat door het Hof bij het voormeld rapport, ook dien aangaande de vereischte Consideratien in het midden worden gebragt, als wanneer Wij omtrent eene spoedig tot stand te brengen herziening der Militaire Wetgeving, Ons daarna het nemen van zoodanige maatregelen voorbehouden, als Wij, dan op het nader voorstel van de daarbij betrokken Departementen van Justitie, van Oorlog, en van Marine, zullen vermeenen te behooren.

WIJ WILLEM II, enz. (7 Junij 1841, n°. 11.)

In aanmerking nemende, dat alnu en nadat bij verschillende door Ons in den loop van het jaar genomen besluiten, eene organisatie van het Leger is gearresteerd, ook tot eene daarmede in verband staande organisatie van het Departement van Oorlog, zal moeten worden overgegaan;

Willende daaraan, in zooverre zulks maar eenigzins mogelijk is, eene geheel Militaire inrigting geven;

Gehoord de voordragt van Onzen Directeur-Generaal van Oorlog, van den 6den dezer, La E's kabinet;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Het Departement van Oorlog zal, behalve uit den Directeur-Generaal van Oorlog, deszelfs Adjutant, den Secretaris-Generaal, en een kabinet waarin de geheime zaken zullen worden behandeld en waartoe de officieren of beambten, uit de overige die bij het Departement werkzaam zijn, naar gelang der behoefte, zullen worden gedesigneerd, bestaan uit vijf onderscheidene afdelingen, die zoodanige benamingen zullen voeren, zoodanig onderdeeld zullen zijn, en zoodanige werkzaamheden, met het voor ieder hunner bepaald getal officieren en beambten zullen verrigten, als hierna worden omschreven, als:

### AFDEELING SECRETARIAAT.

Een chef der afdeling.

1° Bureau. Algemeene secretarie en expeditie. Een chef, 1° luitenant.

2° Bureau. Index en archieven. Een chef, kapitein; een 1° luitenant.

3° Bureau. Algemeene comptabiliteit. Een chef, kapitein; een 1° luitenant.

4° Bureau. Algemeene zaken, militaire justitie, kortingen, contentieuse zaken, verzorging van militaire huisgezinnen in de koloniën der Maatschappij van Weldadigheid, beoordeeling van boekwerken, bibliotheek van het Departement. Een chef, regtsgeleerde; voorts nog bij de afdeling: zes schrijvers van de 1°, zes idem van de 2°, en zeven idem van de 3° klasse.

### AFDEELING PERSONEEL.

Een chef der afdeling, hoofd-officier; een adjunct-chef der afdeling, majoor of kapitein, meer speciaal, behalve met het werk hetwelk hem door den chef der afdeling zal worden opgedragen, belast met de zaken betrekkelijk den Duitschen bond, mitsgaders met het personeel der officieren, de huwelijken der officieren daaronder begrepen. En hebbende voorts nog tot zijne assistentie voor het werk van orde, een 1° luitenant.

1° Bureau. Nationale militie, schutterij, stamboeken, gewoon vrijwillig in dienst treden, ontslag uit de dienst. Een chef, kapitein; twee 1° luitenants.

2° Bureau. Organisatie, krijgstuicht, reglementen, onderwijs bij de korpsen, inspectie, modellen van kleeding en uitrusting, van infanterie, kavalerie en maréchaussée, vrijwilligers dинgende naar den rang van officier, examina Militaire Akademie. Een chef, kapitein; twee 1° luitenants.

3<sup>o</sup> Bureau. Mouvementen, verlof, overplaatsingen en huwelijken van militairen beneden den rang van officier, koloniale zaken, maréchaussée, garnizoens- en inwendige dienst, decoratiën, medailles, metalen kruis, leger-orders, correspondentie over militaire zaken, de algemeene dienst betreffende. Een chef, kapitein; twee 1<sup>o</sup> luitenanten.

4<sup>o</sup> Bureau. Pensioenen, gagementen, gratificatiën, plaatsing bij de garnizoens-troepen, posten en bedieningen voor oude militairen. Een chef, kapitein; een 1<sup>o</sup> luitenant. Voorts nog bij de afdeling: zeven schrijvers van de 1<sup>o</sup>, zes idem van de 2<sup>o</sup> en zes idem van de 3<sup>o</sup> klasse.

#### AFDEELING ARTILLERIE.

Een chef der afdeling, hoofd-officier van het wapen.

1<sup>o</sup> Bureau. Het beheer van het materieel en der geldmiddelen; — het armeren van sterkten, de buskruid-fabricatie, de gieterijen van geschut en projectielen, het opmaken van een jaarlijksch verslag en der begroo-tingen. Een chef, majoor of kapitein, een 1<sup>o</sup> luitenant van het wapen.

2<sup>o</sup> Bureau. De fabricatie van draagbare wapenen, het maken van tafels van afmetingen, het doen van mededeelingen aan de korpsen, het personeel der artillerie wat de officieren en ambtenaren betreft; — de samenstelling der artillerie-korpsen, modellen van de kleeding en uitrusting bij dezelve; — de garnizoens-plaatsen, oefeningen der troepen en de bibliotheken bij de korpsen tot het wapen behoorende, het aankweken van geweer makers, de regeling van wetenschappelijke zaken; — toezigt over het werk van orde bij de afdeling. Een chef, kapitein, een 1<sup>o</sup> luitenant, beiden van het wapen. Voorts nog bij de afdeling: drie schrijvers van de 1<sup>o</sup> en twee idem van de 2<sup>o</sup> klasse.

#### AFDEELING GENIE.

Een chef der afdeling, hoofd-officier van het wapen.

1<sup>o</sup> Bureau. Personeel, inspectie-zaken, bevorderingen, instructie, modellen van kleeding en uitrusting van het korps, beoordeeling van wetenschappelijke zaken, voorstellen, archief der fortificatiën. Een chef, kapitein, twee 1<sup>o</sup> luitenanten van het wapen.

2<sup>o</sup> Bureau. Materieel en financieel der genie. Een hoofd-officier en een 1<sup>o</sup> luitenant van het wapen.

3<sup>o</sup> Bureau. Topographie. Een hoofd-officier van den generalen staf of van het wapen. Voorts nog bij de afdeling: vier teekenaars en graveurs, vier teekenaars, een graveurs leerling, twee drukkers, een steendrukker, een assistent drukker, twee schrijvers van de 1<sup>o</sup> klasse, twee idem van de 2<sup>o</sup> klasse, twee idem van de 3<sup>o</sup> klasse.

#### AFDEELING ADMINISTRATIE.

Een chef der afdeling. Hoofd-Intendant of Intendant.

1<sup>o</sup> Bureau. Personeel der Intendance en van de officieren van militaire administratie; administratieve inspectien, werkzaamheden van algemeenen aard tot de afdeling behoorende. Een chef, Intendant of onder-intendant hoofd-officier, een kapitein of onder-intendant 2<sup>o</sup> klasse, twee 1<sup>o</sup> luitenanten of adjunct-intendanten.

2<sup>o</sup> Bureau. Het doen verstrekken en regulariseren van fondsen zoo tot het betalen der korpsen, der officieren zonder troepen en der  $\frac{2}{3}$  en non-activiteits tractementen, als der pensioenen, waarvan de betaling op het Departement van Oorlog is geaffecteerd, de monsterrollen en inwendige administratie en de comptabiliteit der korpsen, de kleeding en uitrusting, het nachtleger, de bakkerijen, de remonte en reforme van paarden, de weduwen- en weezenkas voor de officieren van de landmagt. Een chef, intendant of onder-intendant hoofd-officier, een kapitein of onder-intendant 2<sup>o</sup> klasse, twee 1<sup>o</sup> luitenanten of adjunct-intendanten.

3<sup>o</sup> Bureau. Administratie van de geneeskundige dienst en der hospitaals-establissemten, het vuur en licht in de militaire wachten, transporten te water en te lande, casertering, vivres en fourages, kampements effecten en velduitrusting. Een chef, intendant of onder-intendant; hoofd-officier, een kapitein of onder-intendant 2<sup>o</sup> klasse, twee 1<sup>o</sup> luitenanten of adjunct-intendanten. Voorts nog bij de afdeling: zes schrijvers van de 1<sup>o</sup> klasse, zes idem van de 2<sup>o</sup> klasse, zes idem van de 3<sup>o</sup> klasse.

Art. 2. Door het Departement van Oorlog zal daarenboven ook worden voorzien in het verstrekken van officieren en beambten voor het bureau van den inspecteur-generaal van de geneeskundige dienst der landen-zeemagt; — wordende daartoe bestemd: drie 1<sup>o</sup> luitenanten, een schrijver van de 1<sup>o</sup> klasse, een idem van de 2de klasse, een idem van de 3<sup>o</sup> klasse.

Art. 3. De Secretaris-Generaal en de chefs der afdelingen, mitsgaders de regtsgeleerde aan het Departement geattacheerd, zullen steeds door

Ons benoemd worden, na daaromtrent Onzen Directeur-Generaal van Oorlog te hebben gehoord.

Art. 4. De verdere hoofd- en andere officieren bij het Departement van Oorlog werkzaam, zullen door Onzen Directeur-Generaal uit de staven of de korpsen der verschillende wapens worden getrokken, en naar gelang van omstandigheden en behoeften verwisseld.

Art. 5. De schrijvers, waartoe militairen, beneden den rang van officier zullen worden genomen, zullen alsmede door Onzen Directeur-Generaal in dienst worden gesteld.

Art. 6. De officieren van alle rangen, die bij het Departement van Oorlog werkzaam zullen wezen, zullen het kavallerie-tractement van hunnen graad genieten, zoodanig dat een kapitein tot welk wapen hij ook behoore, steeds op den voet van ritmeester kommandant worde befaald.

Aan de chefs der afdelingen voor zoo verre zij tot het leger behooren, wordt bovendien eene toelage van duizend gulden 'sjaars toegelegd, gelijk mede eene van zes honderd gulden aan ieder der verdere hoofd-officiëren bij het Departementen werkzaam. In zoo verre er eenig ritmeester of kapitein van den generalen staf, van de artillerie of van de genie, die reeds voor of bij zijne designatie om bij het Departement van Oorlog te werken, in het genot van het tractement mogt wezen, gelijk staande aan dat van ritmeester kommandant, zal zoodanig officier in dat geval, bovendien eene toelage hebben van vier honderd gulden 'sjaars.

Aan zoodanig 1<sup>o</sup> of 2<sup>o</sup> luitenant die op het oogenblik dat hij bestemd wordt, om aan het Departement van Oorlog te worden geattacheerd, reeds het kavallerie-tractement geniet, zal voor zijne diensten bij het Departement, alsmede eene toelage van vier honderd gulden 'sjaars worden uitbetaald.

De overige kapiteins, ritmeesters, 1<sup>o</sup> of 2<sup>o</sup> luitenanten bij het Departement van Oorlog werkzaam genieten geene verdere toelagen, boven het hun toegekend kavallerie-tractement van hunnen graad.

Art. 7. Zoodanige bij het Departement van Oorlog, door Ons te benoemen of door Onzen Directeur-Generaal van Oorlog in dienst te stellen hoofd- en verdere officieren, die uit den generalen staf, uit den staf der artillerie en genie of uit het korps intendanten mogten worden gekozen, en wier tractementen in de bestaande formatiën van het wapen zijn uitgetrokken, zullen daarbij voortdurend in betaling blijven, en mitsdien voor die tractementen onder de kosten van het Departement van Oorlog, slechts voor memorie gevoerd worden.

Dáár evenwel, waar zulks naar het bepaalde bij het vorig artikel, noodig zijn zal, zullen onder de kosten van het Departement worden opgenomen, of wel zoodanig surplus tractement als gevorderd zal worden om hun tractement met dat der officieren der kavallerie van hunnen graad gelijk te stellen, of wel de verdere en overige toelagen in het vorig artikel vermeld.

Zoodanige hoofd- en andere officieren aan het Departement te attacheren, voor wie elders geen tractement gebragt is, zullen op de kosten van het Departement, voor het volle beloop van het kavallerie-tractement van hunnen graad worden uitgetrokken, en bovendien voor zoodanige toelage, als waarop zij uit kracht van het voorgaand artikel, aanspraak hebben.

Art. 8. In overeenstemming met het bepaalde bij de twee voorgaande artikelen, wordt de tabel van betaling (1) van het Departement van Oorlog gearresteerd, zoodanig als die bij dit besluit is gevoegd, en waarop tevens ook de uitgaven van den kamerbewaarder, boden en bedienden zijn aangewezen.

Art. 9. De burgerlijke beambten, thans bij het Departement van oorlog werkzaam, zullen daarbij, voor zooverre zij de noodige geschiktheid hebben, voor de aan hen toevertrouwde functiën, daarin aanvankelijk worden gecontinueerd.

Zij zullen dienvolgens in het nieuwe kader worden ingedeeld, tot dat zij daarin eventueel door militairen zullen worden opgevolgd en vervangen.

Voor zooverre zij thans eene hoogere bezoldiging genieten, dan aan hen of aan de zoodanigen die hen eventueel zullen moeten opvolgen, mogten zijn toegekend, zullen zij die hoogere belooningen behouden.

Wanneer zij thans een minder inkomen hebben dan datgeen, wat op de hierbij gevoegde tabel, voor de verschillende functiën is uitgetrokken, zal Onze Directeur-Generaal van Oorlog, daartoe termen vindende, hen in het genot kunnen stellen van de bezoldiging aan hunne functiën verbonden.

(1) Deze tabel eene aanwijzing voor het Departement van Oorlog berattende van het, of wel te mandaterend of te ordonnanceeren bedrag, wordt de plaatsing daarvan onnoodig geoordeeld.

# BIJLAGE I.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRES SPECTATOR, 10<sup>de</sup> DEEL, N<sup>o</sup>. 1.

(Maand Julij, 1841.)

## LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

### BENOEMD:

Bij het 7de reg. inf., tot 1ste luit.: de 1ste luit. op non-act. J. C. C. de Horion de Corby. Bij het 1ste reg. inf., tot kap. en reg.-adj.: de 1ste luit. en reg.-adj. A. W. van Dionant, van het reg. Tot kap.: de 1ste luit.-adj. F. J. Gentis, van het 8ste reg. inf. Bij het 2de reg. inf., tot kap.: de 1ste luit\*. P. J. van Crans, van het reg. en J. J. Verstege, van het 5de reg. inf. Bij het 5de reg. inf., tot kap.: de 1ste luit. J. C. C. de Horion de Corby, van het 7de reg. inf. Bij het 4de reg. inf., tot kap. reg.-adj.: de 1ste luit. en reg.-adj. A. van Helden, van het reg. Tot kap.: de 1ste luit. H. G. Tuck, van het 2de reg. inf. Bij het 7de reg. inf., tot kap.: de 1ste luit. J. Tegelberg, van het reg. Bij het alg. depôt der landm., tot kap.: de 1ste luit en adj. W. van der Blom, van het korps. Bij het 5de reg. inf., tot 2de luit.: de 2de luit. op non-act. N. van Rijssel. Tot plaats-maj. der 5de kl. te Naarden: de 1ste luit. op non-act. J. Staude. Bij het 2de reg. inf., tot adm. van kleed. en wap.: de kap.-kwartierm. op non-act. J. H. Akkermans. Tot onder-intend. der 2de kl.: de adjunct-intend. E. A. B<sup>on</sup> Dibbets, werkz. bij den intend. in de 1ste mil. adm. dir. Tot adm. van de garn.-ziekenzaal te 's Hage: de 2de luit.-kwartierm. Van der Meer, van het 5de reg. inf. Tot offic<sup>er</sup>. van gez. van de 5de kl. voor de vereenigde mil. gen. dienst der land- en zeemagt in Oost-Indie: de heeren M. Bensinger, H. W. Schwaneveld. G. A. Hogenraad, P. Bleeker, en de chirurg. van de 5de kl. bij de marine, J. P. Hönig. Tot apoth. van de 5de kl. bij de mil. geneesk. dienst in Oost-Indie: de tijd. apoth. van de 5de kl. K. Coenaes, van het garn. te Maastricht. Tot komm. van het huis van opsluiting en tuchtiging te Woerden: de gep. maj. J. Vorstenbosch. Bij het dep. van oorl., tot kap\*: de 1ste luit\*. der inf. G. Berg-hauser en A. Verkat Egter van Wissekerke. Tot 1ste luit\*: de 2de luit\*. der inf. N. Scheltema en A. H. van Krieken. Tot 1ste luit.-kwartierm.: de 2de luit.-kwartierm. A. H. Blom. Bij het 1ste reg. inf., tot 2de luit.: de kadet C. A. C. Versfelt. Bij het 2de reg. inf., tot 2de luit\*: de kadets J. V. D. Dittlinger, J. W. L. van Boetzelaar en J. A. Halfmouw. Bij het 4de reg. inf., tot 2de luit.: de kadet P. Hijtz. Bij het 5de reg. inf., tot 2de luit.: de kadet H. C. van Gheel Gildemeester. Bij het 7de reg. inf., tot 2de luit\*: de kadets D. N. de Fremery,

A. S. Gallée en S. L. J. Queysen. Bij het 10de reg. inf., tot 2de luit\*: de kadets W. B. Bunnik en H. van Maanen, allen van de Koninklijke Militaire Akademie. Bij het 1ste reg. zware drag., tot 2de luit.: de kadet W. de Fremery. Bij het 2de reg. zware drag., tot 2de luit.: de kadet W. J. A. Storm de Grave. Bij het 5de reg. ligte drag., tot 2de luit.: de kadet K. van der Lely. Bij het 4de reg. ligte drag., tot 2de luit.: de kadet E. T. A. H. van Rijneveld. Bij het 1ste reg. lans., tot 2de luit.: de kadet Jonkh. J. G. A. van Spengler. Bij het 2de reg. lans., tot 2de luit.: de kadet W. F. B<sup>on</sup> van der Capellen. Bij het 1ste reg. art., tot 2de luit\*: de kadets J. Stadnitski en A. Dillié. Bij het 2de reg. art., tot 2de luit\*: de kadets W. C. van Haeften en H. J. W. Westenberg. Bij het 5de reg. art., tot 2de luit\*: de kadets H. W. de Quartel, P. V. van Stein Callenfels en H. J. van Bemmelen. Bij het het korps ing., min. en sapp., tot 2de luit\*: de kadets H. van Rhijn, H. A. van Rossem, A. M. E. van Deventer, P. Stolk en R. J. A. Kallenberg van den Bosch, allen van de Koninklijke Militaire Akademie.

### Verplaatsingen.

De luit.-kol. G. J. Corbelijn, plaats. komm. der 2de kl. te Naarden, naar Heusden. Bij het algem. depôt der landm. n<sup>o</sup>. 55: de 1ste luit.-adj. J. W. Thonhauser, van het 6de reg. inf. Bij het 8ste reg. inf.: de 1ste luit.-adj. D. Petter, van het 1ste reg. inf. De ond.-intend. R. J. G. B<sup>on</sup> van der Capellen, belast met de administrative dienst in de vesting Grave, naar Bergen-op-Zoom. De adjunct-intend. E. A. A. J. de Roy van Zuidewijn, belast met de administrative dienst te Bergen-op-Zoom, bij het dep. van oorl. gedetacheerd. De adjunct-intend. J. A. Rijgerbos Ouwens, toegevoegd aan den onder-intend. belast met de administrative dienst in de vesting Maastricht, bij den intend. in de 5de mil. adm. dir. Bij het reg. rijd. art.: de 2de luit. M. L. V. de Girard de Mielliet van Cochoorn, van het 5de reg. art.

### Eervol ontslagen.

De 2de luit. T. J. de Moor, van het 5de reg. inf. De kap. F. J. Gentis, van het 8ste reg. inf., uit de betr. van bat.-adj. De kap. W. van der Blom, van het algem. depôt der landm., uit de betr. van bat.-adj. De gewezen mil. onder-intend. der 1ste kl. B. A. Prevost. De gewezen 1ste luit\*. M. H. de Nieu-lant, van het voorm. 1ste bat. art. nat. mil. en A. E. d'Alcantara, van de voorm. 5de afd. inf. De gep. kap. J. Tuynman, uit de betr. van adm. van kleed. en wap. bij het 6de reg. inf.

De onder-intend. der 2de kl. Jonkh. B. W. Everts, belast met de adm. dienst in de vesting Gorinchem. De leeraar in de Engelsche en Oostersche talen aan de Koninklijke Militaire Akademie P. J. Veth.

*Tydelyk op Non-activiteits-tractement gesteld:*

De kap. J. C. de Raadt, van het 10de reg. inf.

*Gepensioneerd.*

De kap. met rang van maj. J. Ahlback, van de garn.-troepen te Amsterdam. De 2de luit. met rang van 1ste luit.: H. Leemhuys, van de garn.-troepen te Hoorn en J. A. Scherf, van de garn.-troepen te Loevenstein.

*Overleden.*

De 2de luit. J. T. Gielen, plaats-maj. te Naarden.